

[değişim için.
oyna]

DEĞİŞİM İÇİN OYNA
EĞİTİM PROGRAMI

[all together
hep beraber •
alle zusammen

www.hep-beraber.org www.germanturkishinitiative.org www.alle-zusammen.org

Proje Yürütücùleri ve Destekçileri

Hep Beraber Projesi ikinci dönemi, Anadolu Kùltùr ve Institut DINX işbirliği ve Stiftung Mercator desteğiyle, 2019-2022 yılları arasında gerçekteştirilmiştir.

İÇİNDEKİLER

Proje Hakkında	4
Giriş - Değişim İçin Oyna Programı'nın Yolculuğu	6
Modül 1: Oyundan Önce	9
Modül 2: Kavramlar Üzerine Düşünelim	23
Modül 3: Oyundan Sonra	38
Künye	46

PROJE HAKKINDA

MÜLTECİ DESTEĞİ ALANINDA ALMANYA-TÜRKİYE ORTAKLIK İNİSİYATİFİ ALL TOGETHER / HEP BERABER / ALLE ZUSAMMEN

Sosyal uyum ve kapsayıcılığı geliştirmek, bu alanda karşılaştığımız güncel sorunlarla mücadele yöntemleri aramak ve bu doğrultuda işbirlikleri kurmak son yıllarda Almanya ve Türkiye'deki sivil aktörlerin en önemli ortak çalışma alanlarından birini teşkil ediyor.

Farklı sosyokültürel geçmişlerden gelen, farklı aile dillerine sahip çocuk ve gençler çok uzun yıllardır aynı sokakları kullanıyor, aynı yaşam alanlarını ve öğrenme ortamlarını paylaşıyor. Bununla beraber, son yıllarda yoğunlaşan zorunlu sınıraşırı göçlerle birlikte toplumsal uyum ve çatışmalara dair yeni sorular ve ihtiyaçlar, bunlara eşlik eden yeni çalışma alanları kendini gösteriyor.

Bu bağlamda, HEP BERABER Projesi iyi işleyen ve adil bir "birlikte yaşam ekosistemi" inşa etmenin ve bunu tüm bileşenleriyle sürdürülebilir kılmakla önemine inanarak, 2017 yılından bu yana, Türkiye ve Almanya'dan sivil toplum kurumlarından temsilcileri bir araya getirerek bu kurumların işbirliği içinde, sosyal uyum ve kapsayıcı öğrenmeye dair yenilikçi içerikler üretmesinin imkânlarını yaratıyor.

İlk döneminde (2017-2019) çocuk ve gençlerle uygulanmak üzere, kapsayıcılığı güçlendirecek ve birlikte yaşam kültürünü beslemeyi hedefleyen oyunlar, sanatla öğrenme odaklı etkinlikler ve videolar, ayrıca bunlara eşlik edecek eğitimci kitapçıkları üretti ve ilgili kurumlarla paylaştı.

İkinci döneminde (2019-2022) ise, formel olmayan eğitim, çocuk ve gençlik çalışmaları, mülteci desteği alanı, sanatla öğrenme ve kültürel eğitim, toplum ruh sağlığı, kapsayıcı eğitim ve alternatif pedagojiler gibi birbiriyle ilişkili alanlarda çalışan kurum, eğitimci ve gönüllülerin becerilerini ve uygulamalarını desteklemek fikriyle, eğitim modülleri geliştirmeye odaklanıyor.

Türkiye ve Almanya'dan kurumları bir araya getiren proje, ürettiği eğitim modülleri sayesinde her iki ülkede eğitimde ve gündelik yaşamın farklı alanlarında kapsayıcı yaklaşım, tutum ve uygulamaları geliştirmeyi ve yaygınlaştırmayı hedefliyor.

Ortak ihtiyaçlarımızı birlikte keşfediyor ve bu doğrultuda içerikler üretiyoruz!

Kurumlar arası işbirliği, disiplinlerarası öğrenme ve kesişimsel bir perspektiften çalışmayı önceliklendiren projede, özellikle uluslararası veya iç göç deneyimi olan çocuk ve gençlerin nitelikli eğitime erişimine dair bakış açıları ve becerilerin geliştirilmesi ve ayrımcılıkla mücadele öncelikli bir yer tutuyor. Bununla birlikte, HEP BERABER Projesi, risk altında olan ve haklara erişimleri önünde engeller bulunan tüm çocuk ve gençlerin formel ve formel olmayan öğrenme alanlarına katılımını güçlendirecek içerikler geliştirmek üzere alan açmayı önemsiyor ve bu yaklaşımı benimsiyor.

Bu doğrultuda, HEP BERABER kapsamında Türkiye ve Almanya'dan 16 sivil toplum kurumundan eğitimci, sosyal hizmet uzmanı, pedagoğ, sanatçı ve bağımsız uzman öncelikle yereldeki ihtiyaçlar ve kendi uzmanlıklarına dayanarak belirledikleri konular etrafında çalışma grupları kurdu. Ardından, iki yıla yayılan bir dönemde çevrimiçi toplantılarda tartışma ve fikir geliştirme, devamında ise kolektif bir içerik üretimi dönemi geçirdiler. Dışarıdan uzmanların ve proje koordinatörlerinin katkıları ve kolaylaştırıcılığıyla katılımcıların içerik geliştirme süreçleri desteklendi ve modüller zenginleştirildi.

Bu sürecin sonunda kesişimsel bir perspektiften birbirini besleyecek temalarda kapsayıcı öğrenme çatısı altında buluşacak bir dizi Eğitim Programı ortaya çıktı.

HEP BERABER EĞİTİM PROGRAMLARI

Proje sonunda ortaya çıkan kapasite geliştirme programları,

- Kapsayıcı öğrenmeye alan açan bir yaklaşımı benimser.
- Mülteci olan ve olmayan tüm çocukların öğrenme alanlarına ve sosyal yaşama dahil edilmesi için ayrımcılıkla mücadele edecek düşünüş ve becerileri geliştirmeyi hedefler.
- Kültürel ve dilsel çeşitliliğin bir değer ve zenginlik olarak benimsenmesine katkı sunar ve formel olmayan eğitimin ve sanatla öğrenmenin bu alandaki gücüne vurgu yapar.
- Oyun destekli öğrenme, tartışma ve soruşturma kültürü, bireysel ve kolektif yaratıcı ifade becerilerini güçlendirme ve akran destekli öğrenmenin araçlarını sunar.
- Bu vesileyle, çocuk ve gençlerle çalışan kişilerin ve kurumların yapabilirliklerini güçlendirir. Hem çocuklar hem de yetişkinlerle iyi ve adil bir birlikte yaşam kültürü inşa etmenin yollarını araştırır.

HEP BERABER EĞİTİM PROGRAMLARI, Haziran 2022 itibarıyla proje web sitesi üzerinden erişime açık olacak ve alanda çalışan kişi ve kurumlarla bedelsiz olarak paylaşılacak.

Sahadaki kilit paydaşların, bu programları kendi kurumları bünyesindeki kapasite geliştirme uygulamalarına dahil etmesi ve eğitimleri farklı kişi ve kurumlarla işbirliği içinde yaygınlaştırabilmesi de mümkün olacak. Bunun için, Anadolu Kültür Hep Beraber ekibiyle ve/veya söz konusu eğitim modülünün eş yazarı olan kişi ve kurumlarla irtibata geçebilirsiniz.

www.hep-beraber.org
www.germanturkishinitiative.org
www.alles-zusammen.org

GİRİŞ

HEP BERABER Projesi kapsamında geliştirilen Değişim İçin Oyna Programı, eğitim ve öğrenme ortamlarında olduğu gibi günlük yaşamın diğer alanlarında da kendini gösteren çeşitli ayrımcılık biçimlerine yönelik farkındalıkların geliştirilmesine; aynı zamanda, ayrımcılıkla mücadele alanlarının yaratıcı, kapsayıcı, alternatif ve eleştirel pedagojik yaklaşım ve araçlarla çoğaltılmasına destek vermeyi amaçlıyor. Bunun için gençlere ve yetişkinlere yönelik bir kutu oyunu ve oyun etrafında geliştirilen oturumlardan oluşan bir kapasite geliştirme programı sunuyor.

Türkiye ve Almanya'da ve dünyanın hemen her yerinde bireysel, yapısal, kurumsal düzeylerde ayrımcılıklar, çeşitli hak ihlalleri ve eşitsizliklerle her gün karşı karşıya kalıyoruz. Tüm bunlara karşı sosyal adaleti tesis edebilmek, eşit vatandaşlık düzeyinde hareket etmek, çoğulcu bir toplumsal yaşam kurabilmek üzere hem yerelde hem de uluslararası alanda sayısız bireysel ve kolektif mücadele ortaya çıkıyor ve çoğalıyor. Değişim İçin Oyna da, bu çoklu mücadele alanına eklenerek alanı genişletebilmeyi ve değişimin araçlarını zenginleştirebilmeyi umut ediyor.

Bu doğrultuda, çocuk ve gençlerle çalışan kişiler ve kurumlar başta olmak üzere, hak temelli çalışmalar yürüten ve bu alanda kendini güçlendirmek isteyen herkese yönelik olarak geliştirilen program,

- farklı ayrımcılık türlerine, bunların birbiriyle kesişimleri ve bunun sonuçlarına daha duyarlı olabilmek,
- bu konular etrafında birlikte düşünmek, toplumsal kutuplaşmayı azaltmaya hizmet edecek yapıcı ve çoğulcu bir tartışma zemini oluşturmak,
- ayrımcılıklarla mücadelede yaratıcı ve hak temelli eylem biçimleri hayal edebilmenin imkanlarını yaratmak,
- bu sayede eşitlikçi, çoğulcu, demokratik ve kapsayıcı bir birlikte yaşam kültürü kurabilmek ve bu doğrultuda eyleme geçebilme becerilerini birlikte güçlendirmek üzere tasarlandı.

DEĞİŞİM İÇİN OYNA PROGRAMI'NIN YOLCULUĞU

Değişim İçin Oyna, HEP BERABER Projesi ikinci döneminde Anadolu Kültür ve Institut Dinx yürütücülüğünde, Almanya'dan FUMA, IDA NRW ve ISTA Kinderwelten'in ve Türkiye'den İzmir Büyükşehir Belediyesi Kenttsel Adalet ve Eşitlik Şube Müdürlüğü ve Bir İZ Derneği'nin katılımıyla ve Johanna Janiszewski ve Nil Delahaye'nin uzmanlık desteğiyle, iki yıla yayılan bir süreçte geliştirildi. Pandemi nedeniyle fikir geliştirme ve ortak üretim sürecinin neredeyse tamamı çevrimiçi olarak gerçekleştirildi. Almanca, İngilizce ve Türkçe çeviri desteğiyle, çokdilli ve heyecanlı tartışmalarla şekillenen oyun tasarımına, her iki ülkede gerçekleştirilen pilot uygulamalarda alınan geri bildirimler de dahil edildi.

Bizler bu programı tasarlarken küresel adaletsizlikleri, toplumsal eşitsizlik ve ayrımcılıkları işaret ederek bunlar etrafında bir bilgi paylaşımını ve tartışmayı tetiklemeyi, güç ilişkileri üzerine eleştirel düşünceye alan açmayı ve bu sayede hak temelli bir düşünme ve eyleme pratiğini başlatmayı ve yaygınlaştırmayı hedefleyerek yola çıktık. Bu ortak yaratım sürecimizin sonunda bir kutu oyunu ve onu destekleyecek üç kısa modülden oluşan bir öğrenme deneyimi öneriyoruz.

Ayrımcılıklar ve kesişimsellik üzerinde düşünürken öncelikle ayrımcılıkların ortaya çıkmasına neden olan toplumsal normları, düşünüş biçimlerini, normallik algısını ve toplumun genelinde kendini gösteren önyargıları ve kalıpyargıları görmeye ve sorgulamaya ihtiyaç olduğunu düşünüyoruz. Önyargıların sorgulanmaması, toplumsal gruplara dair tektipleştirici fikirlerin üretilmesi ve sürdürülmesini besliyor, bu fikirlerin davranışa dönüşmesi ise ayrımcılıkların ortaya çıkmasına ve artmasına neden oluyor. Tüm bunlar, belli grupların haklara erişimini engellemeye; küresel, yerel ve bireysel düzeylerde eşitsizlikler yaratmaya devam ediyor. Buradan hareketle, bu programda, toplumsal farklılaşma eksenleri, bu eksenler boyunca oluşturulan toplumsal kategoriler, grup aidiyetlerimiz ve kimliğimizi oluşturan çoklu unsurlar üzerine yeniden düşünmeye imkan verecek etkinlikler öneriyoruz. Tüm bunların toplumda var olan güç ilişkileriyle, kurumsallaşmış ayrımcılıklarla ilişkilendirilmesini ve bunların yapabilirliklerimizle bağlarının kurulmasını önemsiyoruz.

Sahip olduğumuz ve bize atanmış ya da atfedilen özellikler nedeniyle eğitim, iş, sosyal ve kültürel yaşama katılma hakkına ve toplumsal kaynaklara erişimimiz farklı düzeylerde oluyor zira güç toplumda eşit bir şekilde dağıtılmıyor ve gücün bu eşitsiz dağılımı birçok açıdan toplumsal yapının, kurumların, söylemlerin, pratiklerin ve düşünce biçimlerinin içine işlemiş durumda. Gücün eşitsiz dağılımı ve kaynaklara erişimde hakkaniyetsizlik, bazı insanlara ayrıcalıklar sağlarken diğerleri için dezavantajlar yaratarak hayatlarımızı çok çeşitli açılardan etkiliyor. Irkçılık, sınıfcılık, cinsiyetçilik ve diğer ayrımcılık biçimleri bu güç eşitsizliklerini yaratıyor, onaylıyor, sürdürüyor ve derinleştiriyor.

Ayrımcılıklarla mücadelenin en güçlü yollarından biri de ayrımcılık karşıtı eğitimler ve kapasite geliştirme programları hazırlamak ve sunmak. Bu çalışma grubunda yer alan kurum ve katılımcılar olarak bizlerin de dahil olduğu bu alanda, önyargı ve ayrımcılığın çeşitli veçhelerine dair farkındalık yaratmayı amaçlayan çok sayıda yöntem mevcut. Değişim İçin Oyna Kutu Oyunu'nun da bu alana katkı verecek etkinlikler ve araçlardan biri olmasını hedefledik ve alanda biriktirdiğimiz gözlem ve deneyimlerden yola çıktık.

Almanya'da ve Türkiye'de önyargı ve ayrımcılıkla mücadele alanında çalışan kişiler ve kurumlar olarak öncelikle bizzat kendimizden biliyoruz ki, aynı zamanda sahadaki çalışmalarımızdan edindiğimiz gözlem ve deneyimler gösteriyor ki güç ilişkileri içinde "kendi konumumuza dair farkındalık geliştirmek" bu tür çalışmaların belki de en öncelikli adımlarından biri. Bu nedenle bu programda da, toplumsal olarak inşa edilmiş farklılaşma kategorilerini ve bunların sonuçlarını, ayrımcılıkları ve ayrıcalıkları kendimize bakarak ele almak istedik. Gündelik hayatta belki çoğu zaman ayırdına varmadığımız kendi ayrıcalıklı konumlarımızı, imtiyazlarımızı fark etmek ve bunlarla yüzleşmek kimi zaman direnç noktaları ve savunmacı tutum ve tavırlar olarak kendini gösterebiliyor. Aynı şekilde, ayrımcılık deneyimleri üzerine konuşmak pek de kolay olmayan bir etkileşim ve iletişim alanı açmak anlamına geliyor. Bu gözlemlerden yola çıkarak ayrımcılıklara, kesişimselliğe ve eşitsizliklere işaret etmenin ve bu konuları ele almanın daha olumsu bir yolunu bulmayı ve yaratmayı istedik. Suçlayıcı, yargılayıcı veya kurbanlaştıran bir dil kullanmadan bu karmaşık, çokkatmanlı ve çokboyutlu konuya çeşitli şekillerde temas etmenin keyifli ve "erişilebilirliği yüksek" yöntemlerinden biri olan oyunu seçtik.

Oyunların insanı hemen içine alabilmesi, oyuncularını aktif birer dinleyici, gözlemci ve katılımcı halinde tutan dinamizmi, aynı zamanda pedagojik olarak öğretici ve dönüştürücü gücü eğitim çalışmaları için oyunu önemli bir araç haline getiriyor. Buna ek olarak, oyunlar, gündelik hayatın akışından kendini ayırtıran, kendi kuralları olan, başı sonu belli bir alan ve ortam tarif ediyor ve bu alanda normun dışına çıkabilmeye ve dışında düşünebilmeye imkan verebiliyor. Bu özelliğiyle, konuşulması zor olanı konuşulabilir kılma potansiyeline de sahip. Tüm bu nedenlerle çekici ve erişimi kolaylaştırabilen bir araç olarak oyunun, programın sahada uygulanabilirliğini ve etkisini çoğaltacağına inanıyoruz.

Bu perspektifle, Değişim İçin Oyna Kutu Oyunu'nu geniş bir kullanım alanına yönelik olarak tasarladık ve farklı ayrımcılık alanlarını, kesişimselliğe vurgu yapacak şekilde oyuna dahil etmeye gayret ettik. Oyun, en geniş tanımıyla hak temelli örgütlenmeler içinde yer alan ve bu alanda kendini geliştirmek isteyen profesyoneller ve gönüllülere, çocuk ve gençlerle çalışanlar başta olmak üzere, ilgilenen herkesin kullanımına yönelik olarak tasarlandı. Bu alanlarda çalışan kişiler, kolektifler veya kurumlar olarak eşitsizlik ve ayrımcılıklarla mücadele için birlikte eyleme geçmek üzere güç kavramının farklı çeşitlerini düşünmek ve birbirimizden öğrenerek güçlenmek üzere Değişim İçin Oyna Kutu Oyunu ve Eğitim Programı bir buluşma alanı sunuyor.

Eğitimin ve oyunun moderasyonu sırasında, kapsayıcı ve güvenli bir alan inşa edilmesini, sürecin ve oyunun güce eleştirel bir yerden bakarak ayrımcılıkları yeniden üretmeden, çoğulcu, şiddetsiz ve açık bir paylaşım, tartışma ve yaratım alanı kurmasını önemsiyoruz. Bu, oyunun önerdiği değişimin bir parçası. Oyunun bu şekilde yürütülebilmesi için kapsayıcı ve katılımcı yürütücülük becerileri büyük bir role sahip. Bizler de oyunu geliştirirken kullandığımız yaklaşım ve dilde ayrımcılığa karşı hassasiyet gösteren ve güce eleştirel bir tavır alan bir yerde konumlanmaya gayret ettik. Gözden kaçırdığımız veya yeterince ağırlık veremediğimiz bakış açıları olabileceğini biliyor ve önümüzdeki dönemde sahadan ve uygulayıcılardan alacağımız katkıları bekliyoruz.

Değişim İçin Oyna Programı yerel ve uluslararası paydaşlarla düzenlenecek atölyelerle yolculuğuna devam edecek. Eğitim programı, araştırmacı ve akademisyenlerin katkıları ve sahadaki kurumların işbirliğiyle beslenecek açık bir alan olarak kurgulandı. Kutu oyunu içindeki boş kartları da her uygulayıcının, oyuncunun ve oyunu uygulayan kurumun kendi uzmanlık alanlarında eklemeler yapabilmesi için tasarladık. Değişim İçin Oyna Kutu Oyunu, oynandıkça zenginleşip değişebilecek ve değiştirme gücünü bu birlikte üretimden alan bir oyun.

Değişim İçin Oyna Programı, oyuncularını hem birbirlerinden hem oyunda yer alan aktivistlerin mücadelelerinden hem de oyun sırasında türeyecek zengin tartışmalardan ilham alarak çoğulcu, demokratik ve adil bir toplumsal yaşam inşa etmek üzere değişimin parçası olmaya, hayatın farklı alanlarındaki eşitsizliklere ve ayrımcılıklara karşı bireysel ve kolektif eylemler hayal etmeye ve harekete geçmeye davet ediyor!

MODÜL 1:

OYUNDAN ÖNCE

OTURUM 1: GRUP SÖZLEŞMESİ

Amaç:

- Katılımcıların eğitim programından/atölyeden beklentilerinin duyulması
- Katılımcıların, eğitim programına/atölyeye dair çekincelerini fark etmesi, bu çekinceleri ifade edebilmesi
- Programın ve formatın katılımcı odaklı bir yöntemle ilerlemesini sağlayacak ortamın oluşturulması
- Güven ortamının kurulması
- Katılımcıların, bu eğitimde/atölyede birlikte ve bireysel olarak gözecekleri kuralları, konuları, hakları ve sorumlulukları düşünmesi ve dile getirmesi
- Eşitlikçi katılımı gözecek, ifade özgürlüğünü temin edecek saygılı bir dilin kullanılması ve etkileşimin bu çerçevede sürebilmesi için alanın hazırlanması
- Atölye sırasında ve sonrasında herhangi bir konuda rahatsız hissedenden biri olursa kendini nasıl ifade edebileceği, kime veya kimlere başvuracağı üzerine konuşulması

Süre: 20 Dakika

NASIL UYGULANIR?

Katılımcılarla atölye çalışmaları yürütmeye başlamadan önce, herkesin iyi, rahat ve güvende hissedeceği; zarar görmeyeceğini bildiği bir eğitim/atölye/toplantı ortamının sağlanması ilk koşuldur. Bunun yolu çalışmalara başlamadan katılımcılarla birlikte ve ortak kararlar yapılan bir grup sözleşmesi olabilir.

Grup sözleşmesiyle yürütücü dahil gruptaki herkesin uyacağı temel ilkeleri belirlemiş ve ortaya çıkabilecek riskleri büyük ölçüde önlemiş oluruz. Grup sözleşmesini hazırlarken aşağıdaki maddeler yol gösterici olabilir.

- Grup sözleşmesinin, programın en başında, mümkünse tanışma oyunu ve ısınma etkinlikleri sonrası yapılması önerilir.
- Sözleşmede yer alacak kuralları belirlerken eşit söz hakkı verilmesi önemlidir.
- Katılımcılardan biri grup sözleşmesi için bir öneri sunduğunda herkes için uygun olup olmadığı büyük gruba sorulur. Önerilen maddeye şerh düşen biri olursa bunu dile getirebilir, sebepleri tartışılabilir. Olumlu ve yapıcı bir tartışma ortamının önden sağlanması, atölye başladıktan sonra oluşacak "anlaşmazlıklar"ı asgari düzeye indirmeye yardımcı olur.
- Grup sözleşmesinin büyük bir kağıda veya tahtaya not edilmesi ve görünür bir yere asılması elzemdir. Bu, grup içinde sözleşmeyi ihlal eden birine grup kurallarını hatırlatmak ve referans göstermek için faydalı olacaktır.
- Sözleşme kuralları oluşturulurken katılımcılar söz aldıktan sonra eksik kalan noktalar olduğunu düşünüyor ise, yürütücü/atölye kolaylaştırıcısı kendi eklemelerini yine grupta tartışmak suretiyle yapar.

Grup Sözleşmesini aktif bir katılımı oluşturmak ve kendi üstüne düşünen bir süreç başlatmak için katılımcılara aşağıdaki sorular sorulabilir:

- 1- Bugünkü çalışmamızda kendinizi rahat ifade edebilmeniz için fiziksel ve duygusal olarak neye ihtiyacınız var?
- 2- Atölye boyunca kendinizden ve gruptan beklentileriniz nelerdir?
- 3- Atölye çalışmasıyla ilgili göz önüne alınmasını istedikleriniz, varsa endişeleriniz nelerdir?

Örnek: Grup Sözleşmesi Maddeleri Neler Olabilir?

- Atölyede herkesin kendi düşüncelerini ve duygularını sözü kesilmeden ifade edebilmesi
- Yargılayıcı ve suçlayıcı bir dilden kaçınılması
- Kendini ifade ederken, diğerlerinin söz hakkını veya zamanı gözeterek söz alınması
- Eğitim boyunca atölye ve mola saatlerine riayet edilmesi
- Cep telefonlarının kullanılmaması
- “Burada konuşulan burada kalır” kuralının uygulanması ve hakkında konuşulan kişilerin mahremiyeti ve anonimliğinin korunması
- Sosyal medya ve benzeri mecralarda bir içerik paylaşılmadan önce muhakkak onay alınması

Atölye/eğitim boyunca katılımcıların, kendilerini ruhsal olarak tetikleyen, zorlayan bir durumla karşılaştıklarında ara talep edebilecekleri, dışarı çıkabilecekleri ve yürütücüden/kolaylaştırıcıdan destek alabilecekleri bilgisi herkesle paylaşılır.

Yürütücü/kolaylaştırıcı son olarak, bu sözleşmenin bireysel ve grup ihtiyaçlarıyla şekillendiğini, dolayısıyla eğitim sürerken dönüşebileceğini hatırlatır.

“Hep birlikte tartışarak ve konuşarak grubumuza özgü sözleşmemizi oluşturduk. Gün içinde, yeni bir madde eklemek istediğinizde veya bir talebiniz olduğunda bunu grupta yüksek sesle paylaşabilir ve konuşabilirsiniz. Grup sözleşmemize her zaman yeni maddeler ekleyebiliriz.”

OTURUM 2: KİMLİKLERİN SIRT ÇANTASI¹

Amaç:

- Özgeçmişine yeniden bakma, otobiyografik farkındalığı geliştirme
- Referans grup kimlikleri üzerine düşünme ve sorgulama
- Öz güveni geliştirme
- Kendindeki ve toplumdaki çeşitliliğe dair farkındalığı geliştirme
- Toplumsal çeşitlilik ve grup içi çeşitliliği hep birlikte deneyimleme
- Farklılıklara ve farklı kimlik özelliklerine empatiyle, eşitlikçi ve hak temelli bir bakış açısıyla yaklaşma becerisini güçlendirme

Hedef Grup: 14 Yaş ve Üzeri

Grup Büyüklüğü: 6-20 Kişi

Süre: 60-90 Dakika

Malzemeler:

- “Kimliklerin Sirt Çantası” çiziminin yeterli sayıda çıktısı (bkz. Ek Malzemeler)
- “Geleceğin Sirt Çantası” çiziminin yeterli sayıda çıktısı (bkz. Ek Malzemeler)
- Kalem ve renkli boyalar
- Kağıt ve post-it

NASIL UYGULANIR?

BEYİN FIRTINASI: Katılımcılar geniş bir çember şeklinde oturur. Başlarken, “*Kimlik denince aklımıza ilk ne geliyor? Kimlik sözcüğüyle neleri kastediyoruz?*” soruları eşliğinde grupta mevcut olan kimlik tanımları toplanır.

“*Kimlik denilince hangi toplumsal kategoriler aklımıza geliyor? Ben'i oluşturan özellikler ve/veya kimlik özellikleri nelerdir? Bir kişinin kimliğini veya kimliklerini şekillendiren unsurlar nelerdir?*” gibi sorular etrafında bir beyin fırtınası yapılır. Katılımcıların katkıları tahtaya veya flipchart'a yazılır.

Kolaylaştırıcı, eksik gördüğü özellikler ve kategoriler varsa eklemeler yapar. Ardından tüm bu sıralanan özellikler, “gözle görünen” ve “görünmeyen” kimlik özellikleri şeklinde gruplandırılır.

SIRT ÇANTAMDAKİ KİMLİK ÖZELLİKLERİM: Kolaylaştırıcı, her katılımcıya bir adet “Kimliklerin Sirt Çantası” çizimi dağıtır ve katılımcılardan sırt çantasının farklı bölmelerini kimlik özellikleriyle doldurmalarını ister. Bunun için 5 dakika süre verilir.

Bu sırt çantası çizimi birçok renk ve bölmesiyle kişinin kimliğinin çeşitliliğini temsil eder. Bu sırt çantasının görünen dış bölmeleri ve görünmeyen iç bölmeleri bulunmaktadır. Katılımcılar iç cep ve bölmelere “görünmeyen” özelliklerini, dış ceplere ise “dışarıdan görünen” özelliklerini yazar.

(1) Bu etkinlik aşağıdaki kaynaktan genişletilerek ve geliştirilerek hazırlanmıştır:
FUMA Fachstelle Gender & Diversität NRW / Anna Groß (interaktif kültürler/ Springstoff) ve Dana Meyer (siyasal eğitim için serbest danışman) / „Identity Molecule“ (Anti-Bias Workshop).

Daha sonra katılımcılar iki veya üç kişilik gruplar oluşturur ve bu küçük gruplarda sırt çantalarını birbirlerine tanıtırlar. Ardından, her küçük grup, bireysel olarak sırt çantalarına doldurdukları özelliklere bakarak ortak olanları bulur, bunlardan birini seçerek üzerine konuşur, fikir paylaşımında bulunur. Daha sonra dileyen gruplar ortak özellik bulma sürecine ve o sohbete dair deneyimlerini büyük grupta paylaşabilir.

TEK BİR KİMLİK ÖZELLİĞİNE İNDİRGENMEK BİZİ NASIL HİSSETTİRİR?: Kimliklerin çeşitliliğini bir kere daha fark etmek üzere, bu adımda katılımcılar bu renkli ve çeşitli kimlik özellikleriyle çelişecek bir deneyimi hayal etmeye ve bunun üstüne düşünmeye davet edilir.

Kolaylaştırıcı bunun için aşağıdaki iki yöntemden birini seçer ve sırayla ikisini de uygular.

- 1- Katılımcılardan, çizim üzerine not aldıkları kimlik özelliklerinden sadece bir tanesini seçmelerini ister.
- 2- Kolaylaştırıcı bu seçimi onların yerine yapar.

Örneğin, kolaylaştırıcı katılımcılardan sırt çantalarının sol dış cebindeki kimlik özelliğiyle anıldıklarını, sadece bu kimliğe indirgendiklerini tasavvur etmelerini ister ve onları birkaç dakika bunun üzerine sessiz bir şekilde düşünmeye davet eder.

Etkinliğin bu adımında amaç katılımcıların tek bir kimliğe indirgendiklerinde ne hissedeceklerini duyabilmek ve bunun üzerine konuşabilmektir.

Katılımcıları hisleri üzerinde konuşmaya teşvik edecek olası sorular şunlar olabilir:

- İnsanların sizi, kimliğinizi oluşturan özelliklerden sadece bir tanesine indirgediği (örneğin, Suriyeli), bir tanesiyle değerlendirdiği (örneğin, genç) ya da andığı (örneğin, “Bu Afrikalılar ...”) bir diyalog, ortam ya da durum sizi nasıl hissettirir?
- Bu özelliğinin kimliğinizi olumlu anlamda “sadeleştirdiğini” düşünüyor musunuz?
- Hangi kimlik özellikleriniz sizi iyi hissettiriyor, hangileri olumsuz deneyim veya hissiyatlara yol açıyor?
 - Bu kimlik özellikleriniz sizi nerede, hangi koşullar altında ve ne zaman iyi/kötü hissettiriyor?
- Örneğin, X futbol kulübünün taraftarı olmak bir özellik ise bu özelliği kimliğine dahil eden herkesin deneyimi aynı mıdır? Bu özellikle anılan herkes ne kadar birbirine benziyor ve ne kadar farklılaşıyor (olabilir)?
- Hayal edelim, sonsuza kadar bu özelliğinizle yaşamak durumunda olsanız ne yapardınız? Bu konuda harekete/eyleme geçseniz veya bir tepki verseniz bu ne olurdu?
- Sırt Çantası çizimini sizin için başkasının doldurmasına ne dersiniz? Sizce sizin kimliğinizi oluşturan özellikler olarak neler yazılırdı?

10 YIL SONRA? (GELECEKTEKİ SIRT ÇANTAM): Son adımda katılımcılardan kendilerini on yıl sonra nasıl gördüklerini hayal etmeleri istenir. İlk olarak, kolaylaştırıcı “Geleceğin Sırt Çantası” çizimini dağıtır.

Daha sonra katılımcılardan bu yeni sırt çantasını doldurması, 10 yıl sonraki kimlik özelliklerini yazması istenir.

Ardından katılımcılar doldurdukları iki kimlik çantasını karşılaştırır. Bireysel olarak kısa bir düşünme süresi aldıktan sonra herkes büyük grup olarak bir çember oluşturur. Aşağıdaki soru kümeleri eşliğinde bir tartışma yürütülür. Katılımcılar gönüllülük esasına göre diledikleri sorularda söz alıp paylaşımlarda bulunur.

Birinci Küme Soru:

- İki kimlik sırt çantanız arasında değişen şeyler nelerdi, aynı kalanlar nelerdi?
- Mevcut bir özellikte değişiklik yaptıysanız neden değiştirdiniz?
- Tamamen yok olan unsurlar oldu mu?
- Olduysa, neden 10 yıl sonrası için onları kimliğinize dahil etmediniz?

İkinci Küme Soru:

- On yıl sonra kendimi hayal ettiğim yerde görebilmek için nelere ihtiyacım var?
- Bunları gerçekleştirmek için şu an hangi kaynaklara (beceriler, imkanlar, yapabilirliklere) sahibim?

Etkinliğin ikinci küme sorularla sonlandırılması, katılımcıların bugün ve gelecekte olabilecekleri ve olmak istedikleri yer ve kişi için ellerindeki imkanları ve bugün sahip oldukları kaynakları hatırlayarak etkinliği olumlu duygularla tamamlamasına yardımcı olur.

Kolaylaştırıcıya Not:

- Uygulama esnasında kullanılan dile ve ifadelere dikkat etmek önemlidir. Uygulamanın, katılımcıların güçlendirmesi fakat farklılıkları belirginleştirmemesi hedeflenmektedir.

Uygulama sırasında, katılımcılar birbirlerine atıfta bulunarak konuşma veya örneklendirme yapabilir, birbirlerinin bam tellerine dokunan sözler sarf edebilir. Tetiklenmeler ve ikili gerginlikler yaşanabilir. Bu nedenle, bu uygulamaları yürütecek olan kolaylaştırıcıların eleştirel-düşünümsel² deneyim sahibi kişiler olmaları ve mümkünse etkinliği iki kişi (eşkolaylaştırıcılar olarak) yürütmeleri önerilir.

Ayrıca grup dinamiklerine bağlı olarak sohbetlerde derinleşme ihtiyacı doğabilir. Kolaylaştırıcı bunları gözlemlemek, farklılıkların kabulüne dayalı bir iletişim ortamı sağlamak ve uygun yerlerde yapıcı müdahalelerde bulunmak gibi görevler de üstlenir.

- Daha derinlemesine bir tartışma için aşağıdaki linklere göz atılabilir:

<https://www.nifbe.de/infoservice/downloads-english>

İrkçi ve ayrımcı yapıları irdeleyen, güçlenme, ayrımcılıkla mücadele ve dayanışmanın birbirleriyle örülerek inşa edilebileceğine dair çeşitli makaleler içeren, inisiyatif ve oluşumları ele alan bir dosya için bkz. <https://heimatkunde.boell.de/dossier-empowerment>

(2) Bu alandaki mevcut yazından birkaç örnek için bkz.
https://www.researchgate.net/publication/258159857_Exploring_Dimensions_of_Critical_Reflection_in_Activist-Facilitator_Practice
<https://learningforsustainability.net/reflective-practice/>
https://pesquisa-eaesf.fgv.br/sites/gvpesquisa.fgv.br/files/arquivos/cunliffe_-_on_becoming_acritically_reflexivepractitioner.pdf

BİRİNCİ RESİM: KİMLİKLERİN SIRT ÇANTASI

OTURUM 3: GÜÇ ÇİÇEĞİ³

Amaç:

- Kişinin kendi sosyal konumlarını gözden geçirmesi
- Kişinin sahip olduğu ayrıcalıkların farkına varması
- Toplum içinde inşa edilmiş farklılaşma kategorileri (farklılaşma eksenleri) boyunca toplumsal güç asimetrisinin ele alınması, ortaya çıkan ayrımcılıkların fark edilmesi
- Ayrıcalıkların ve ayrımcılıkların yapısal olarak nasıl işlediğine dair eleştirel bir bakışla, “güçlü” konumlara dair farkındalıkların artırılması, “güçsüz” konumlandırmalarla başa çıkabilmek için farkındalık geliştirilmesi
- Güce yakın konumlan(dırıl)mış olan kişilerin kendi gücü ve ayrıcalıklarıyla ilgili sorumlu ve yapıcı bir yaklaşım geliştirmesi

Hedef Grup: Gençler ve Yetişkinler

Grup Büyüklüğü: 12-20 Kişi

Süre: 60 Dakika

Malzemeler:

- Tüm katılımcılar için “Güç Çiçeği” çalışma kağıdının bir kopyası
- Renkli boya kalemleri

Ön Hazırlık:

- Güç Çiçeği Poster boyutunda basılarak çalışma ortamının görünür bir yerine asılabilir.
- Güç Çiçeği görseli incelenir. Görselin en iç dairesindeki dilimlerde toplumsal olarak inşa edilmiş ve toplumsallığı belirleyici çeşitli “farklılaşma kategorileri” yer almaktadır. Çiçeğin iç yapraklarında, farklılaşma kategorilerine göre Türkiye’de bugün yapısal olarak daha ayrıcalıklı olan gruplar yerleştirilmiştir. Çiçeğin dış yapraklarında ise, iç yapraklara nazaran ayrıcalıklardan yoksun olan ve daha sık ayrımcılığa uğrayan gruplar yer almaktadır.

Kolaylaştırıcıya Not:

Bu etkinlik, toplumsal kimlik kategorileri, ayrımcılık ve ayrıcalıklar ve bunların güçle ilişkilerini düşünmek üzere bir araç olarak tasarlanmıştır.

Güç Çiçeği’nde gördüğümüz “farklılaşma kategorileri”, onlara yüklenen anlamlar ve buna bağlı ayrışmalar toplumsal hayat içinde inşa edilir. Öte yandan bunların sosyal olarak inşa edilmiş birer kurgu olması, onların “gerçek” sonuçları olduğunu değiştirmez. Bu kategorilerin ve onlara yüklenen anlamların, gündelik hayatlarımızı doğrudan ve dolaylı yollarla somut olarak belirlemekte ve etkilemekte olduğu unutulmamalıdır.

Bu kategoriler, üretilen söylemde ve toplumsal hayatta genellikle “düalist” bir şekilde, yani ikili karşıtlıklar üretecek şekilde tasavvur edilir. Diğer bir deyişle, her bir kategori birbirine karşıt iki temel özellik üzerinden kurgulanır. Hal böyleyken, bu iki karşıt uç arasında çok sayıda konumu barındıran bir sürekliliğin olduğu göz ardı edilir.

(3) Bu etkinlik aşağıdaki kaynaklar temel alınarak Hep Beraber II Projesi kapsamında Türkçeleştirilmiş ve kısmen yeniden yazılmıştır.
Methodenbox: Demokratie-Lernen und Anti-Bias-Arbeit - Thematische Übungen / Power Flower
www.anti-bias-werkstatt.de · kontakt@anti-bias-werkstatt.de · Kinzigstr. 9 · 10247 Berlin
<https://www.mangoes-and-bullets.org/wp-content/uploads/2015/02/8i-Power-Flower.pdf>

Güç Çiçeği çizimi, böylesi bir düalist düşünme yapısının, sonsuzca çeşitlilik içeren gerçekliği anlamaya uygun ve yeterli olmadığını, katılımcılara deneyimleterek göstermek için bir araç olarak tasarlanmıştır. Farklılaşma kategorilerini kasıtlı olarak ikili karşıtlıklar şeklinde, yani tam da toplumsal olarak genel geçer dilde ve algıda inşa edildiği gibi sunar.

Katılımcılar Güç Çiçeği görselini önlerine alarak üzerine düşünmeye davet edilir. Onlardan kendilerini bu kategoriler üzerinden konumlandırmaları istenir.

Etkinlikte, genel olarak katılımcıların bu düalist şemaya kendilerini sığdıramadıklarını fark etmesi, bu kategorilerin ikili karşıtlık olarak verilmesini sorgulaması, şemanın eksikleri üzerine düşünmesi ve tartışması amaçlanmaktadır. Bunu yaparken, toplumsal hayat içinde gücün ve ayrıcalıkların asimetrik dağıtılıyor olduğu gerçeğini de fark etmeleri hedeflenir.

“Gerçek” olsun veya sosyal olarak kurgulanmış olsun, söz konusu farklılaşma kategorileri ve buna göre kurgulanmış toplumsal yapılar, bir kutbun ayrıcalıklarını diğerinin baskılanması ve temel haklardan yoksunlaştırılmasına yol açacak şekilde, bunun pahasına inşa etmekte ve sürdürmektedir. Bu etkinlik, bu eşitsiz yapıya dair, katılımcıların kendi bireysel deneyimleri ve konumlanışlarına dair bir farkındalık geliştirmesini hedefler.

NASIL UYGULANIR?

 BİREYSEL ÇALIŞMA: Tüm katılımcılara “Güç Çiçeği”nin bir kopyası dağıtılır. Etkinliğin kolaylaştırıcısı Güç Çiçeği görselinin yapısını açıklar. (bkz. Ön Hazırlık)

 Katılımcılar, bu çizim üzerinde kendilerini nerelere ait hissettiklerine bağlı olarak her kategori için iç veya dış yaprağı boyar. İki yaprağı da kendine uygun görmeyen katılımcılar üçüncü bir yaprak ekleyebilir.

Herkesin boyadığı “Güç Çiçeği”nin kendisinde kalacağı belirtilir. Kimse Güç Çiçeği’ni paylaşmak veya göstermek zorunda değildir.

 KÜÇÜK GRUP ÇALIŞMASI: Bireysel çalışmanın sona ermesinden sonra, katılımcılar Güç Çiçeği’nde temsil edilen kategoriler hakkında konuşmak üzere küçük gruplara (4-6 kişi) ayrılır.

 Aşağıdaki sorular herkes tarafından görülebilecek şekilde bir tahta veya flipchart’a not edilir. Küçük gruplarda bu sorular eşliğinde bir tartışma yürütür.

- Güç Çiçeği’nde iç (ayrıcalıklı) ve dış (dezavantajlı) yaprakların birbirine oranı nedir?
- Hangi yaprağı işaretleyeceğime karar vermek nerede zordu ve nerede değildi? Neden?
- Hayatımda hangi kategorilerde iç/dış grupta olmak nasıl bir duygu?

 Bu sorular üzerine yapılan küçük grup tartışmaları bittikten sonra, aynı gruplarda aşağıdaki adımlar uygulanır.

- Güç Çiçeği’nde gördüğünüz boş dilimleri eksik gördüğünüz farklılaşma kategorileri ile doldurun ve bu kategorilerin iç ve dış yapraklarında ne yazacağına dair tartışma yürütüp öneriler getirin.

BÜYÜK GRUP ÇALIŞMASI: Tüm katılımcılar çember oluşturacak şekilde oturur.

Tartışma Soruları 1: Aşağıdaki sorular eşliğinde tüm grup birlikte bu etkinlikteki deneyimlerini paylaşır ve tartışır.

- Bireysel ve küçük grup egzersizleri sizin açınızdan nasıl geçti? Etkinliğin hangi adımları veya hangi tartışmalar size zor/kolay geldi? Sizce neden? Küçük gruplarda etkileşim nasıldı?
- Hangi kategorizasyonlar size neler düşündürdü?
- Özellikle hangi kategorilerde iç/dış yaprakta konumlandığınızdan emin olamadınız? Neden?
- İç veya dış yapraklarda belirtilen bir grupta olmak nasıl duygu?
- Güç Çiçeği'nin 'ayrıcılık' ve 'ayrıcılıklı olmayan' diye bölünmesine katılıyor musunuz? Kendi Güç Çiçeğinizde boyadığınız kategorilerde ayrıcılıklı veya ayrıcılıklardan yoksun hissediyor musunuz? Nerede? Ne zaman?

Tartışma Soruları 2: Aidiyetlerin anlamları hakkında tartışma soruları:

- Ayrıcılıkların ayrımcılığa dönüştüğü veya tam tersinin olduğu durumlar, bağlamlar veya gruplar var mı?
- Aynı kategori, her bağlamda sizin için aynı anlamı ifade ediyor mu? Aidiyetler bağlama bağlı mıdır?
- Tüm aidiyetler sizin için aynı öneme mi sahiptir? Aidiyetlerinizin her zaman farkında mısınız? Hangi zamanlarda hangi aidiyetleriniz kendini hissettirir? (Aidiyetlerin farklı öznel - nesnel anlamları)
- Tüm aidiyetler belirli bir toplumsal bağlamda aynı ağırlığa mı sahiptir? (Aidiyetlerin farklı sosyal anlamları)
- Aidiyetlerin anlamları veya kategorilerin ve alt kategorilerin kurgulanma, inşa edilme, oluşturulma biçimlerinin zaman içerisinde değiştiğini düşünüyor musunuz? Nasıl?

Tartışma Soruları 3: Aidiyetlerin özellikleri hakkında tartışma soruları:

- Yapraklardaki kategorilere dahil olmak kendi kararınız mı yoksa bu aidiyet(ler) "dışarıdan" mı atandı? Bu ikisinin farkı size neler düşündürüyor ve sonuçları bakımından da ortaya çıkan farklar var mı?
- Yapraklarda belirtilen aidiyetler değiştirilebilir mi? / değişebilir mi?
- Ayrıcılıklı olan veya olmayan aidiyetler, başka aidiyetleri beraberinde getirebilir veya başka aidiyetlere yol açabilir mi?

ÖNEMLİ: Bu tartışmada aşağıdaki noktaların altının çizilmesinde fayda olabilir.

- 1- Bir farklılaşma kategorisine hem öznel hem de sosyal olarak atanan anlamlar olduğu
- 2- Bir kategorinin toplumda egemen olan atıflarla hangi ölçüde belirlendiği ve bunun hangi ölçüde örtük kaldığı (görünmez olduğu, verili alındığı)
- 3- Bu kategorizasyonlara yüklenen anlamların kurumsallaşmış sonuçları olduğu ve bunların ayrımcılıklar ve ayrıcılıklar ürettiği

Elbette çeşitli ayrımcılık biçimleri, farklı şekillerde uzun ve şiddetli bir baskı altına alma tarihine sahiptir ve bu da, bu farklılaşma kategorilerinin ve buna bağlı ayrımcılık biçimlerinin sosyal etkilerini, kişinin deneyimindeki ağırlığını artırır. Irkçılık/sömürgecilik buna iyi bir örnektir. Irkçılık tartışılırken günümüzde "Küresel Kuzey - Küresel Güney" ilişkisinin tarihsel kökleri, kölelik ve maddi sömürü sistemi bağlamına değinmek bu nedenle elzemdir.

Kolaylaştırıcıya Not:

Katılımcılar, Güç Çiçeği gibi ikili bir sisteme, "ayrıcılıklı olan" ve "ayrıcılıklı olmayan" gibi keskin sınırlarla ayrılmış gruplara bölünmeye karşı direnç gösterebilir. Tartışma ve değerlendirme kısmında bu tür olası dirençlerin ve itirazların dile getirilmesine fırsat tanımak anlamlı olacaktır. Ayrıca, değerlendirme oturumu sırasında Güç Çiçeği'nin eleştirel bir şekilde ele alınması, tüm grup için yapıcı bir süreç olarak kullanılabilir.

TOPARLAMA VE KAPANIŞ: Oturumun sonunda kolaylaştırıcı tartışmaların zenginliğine atıfta bulunarak, Güç Çiçeği çiziminin indirgemeci ve basitleştirilmiş bir temsil olduğunu belirtir. Bu şekliyle Güç Çiçeği'nin toplumda mevcut olan genel geçer gruplandırmalar üzerine kurulduğu, bu nedenle karmaşık gerçekliğe karşılık veremeyen kategorilerden ibaret olduğuna dikkat çeker.

Bununla birlikte, basitleştirilmiş bu kategoriler toplumsal alanda tam da bu indirgemeci şekilleriyle etkili olmaktadır. Bu durum, ayrıcalıklar ve ayrımcılıklar yaratması dolayısıyla kaynakların dağıtımını ve haklara erişimle de yakından bağlantılıdır.

Gündelik hayatta çeşitli güç asimetrisi şeklinde işleyen bu sistem içinde kendimizi bu farklılaşma kategorileri veya eksenler üzerinde konumlanmış veya konumlandırılmış buluyoruz.

Değerlendirme tartışmasında altı çizilecek bir diğer konu ise, çeşitli farklılaşma kategorilerinin “kesişim”inde yer aldığımızı fark etmektir. Her birey, tüm bu kategorilerin farklı noktalarında ve onların bir kesişiminde konumlanmaktadır. Bu bağlamda, kimi zaman ayrıcalıklı bir konumda kimi zaman ise dezavantajlı hatta ayrımcılığa uğrayan bir konumda olabiliriz.

Kimi zaman ayrıcalıklarımız üst üste binerek güç alanımızı genişletir, kimi zaman ayrımcılığa uğradığımız alanların kesişmesi ve üst üste binmesiyle ayrımcılık deneyimlerimiz derinleşebilir ve yeni bir hal alabilir.

Tüm bu atölye çalışması boyunca, baskı ve ayrımcılık yapıları üzerinde çalışırken, kendi konumumuza dair bir farkındalık geliştirmek çok önemlidir.

Farklı pozisyonlarla ilgili farkındalık yaratmak ve bunlar hakkında fikir alışverişinde bulunmak, başkalarına karşı empati geliştirmeyi ve sorumlu bir şekilde davranmayı mümkün kılar. Burada yapılmak istenen, “doğuştan sahip olunan” ayrıcalıklardan dolayı kişilerde bir suçluluk duygusu uyandırmak değildir. Daha ziyade kişinin kendi imkanlarını bilinçli bir şekilde kullanmasını teşvik etmek ve insanları gücü olumlu bir şekilde yorumlamaya ve adaletli kullanmaya çağırmaktır.

Güç asimetrisine aktif olarak karşı koymak ve bununla mücadele etmek için olanaklar aramaya devam ediyoruz. Bunu hem bu atölye boyunca hem de Değişim İçin Oyna deneyimi içinde sürekli olarak anımsayacak ve üzerine birlikte çalışacağız.

Kolaylaştırıcı eğer dilerse, eğitim programında bulunan *Güç Kavramını Yeniden Düşünelim* bölümünde kullanmak üzere aşağıdaki bölümü uygulayabilir.

Güç ilişkilerini görme ve güç asimetrisiyle başa çıkma yolları hakkında düşünme soruları:

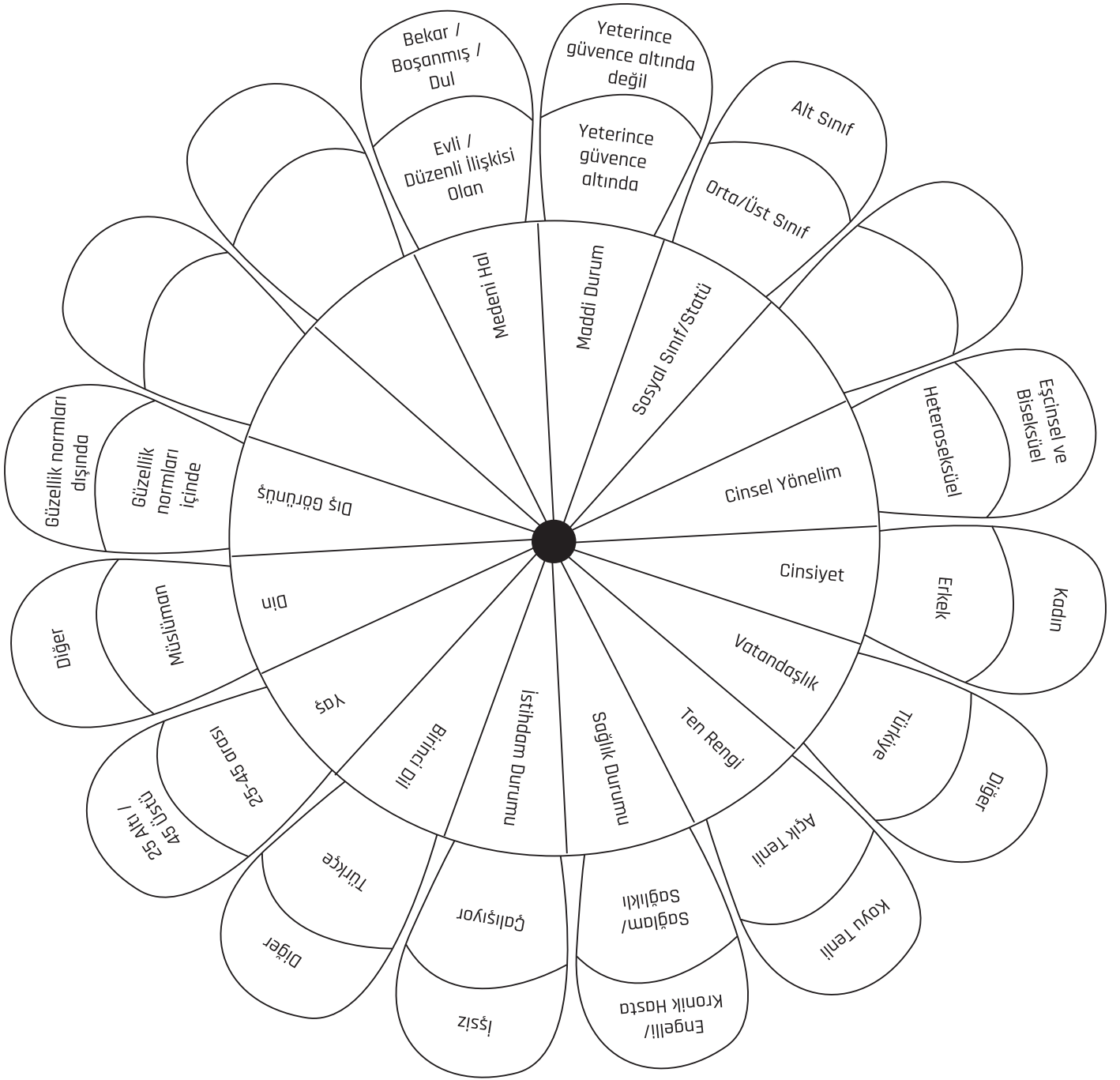
- Marjinalleştirilmiş konumlarda olsak bile nasıl ve ne zaman güçlü olabiliriz?
- Gücünüzle veya güçsüzlüğünüzle kendinizi nasıl hissediyorsunuz? Güçlü ve güçsüz olduğumuz ve öyle konumlandırıldığımız yerlere dair bu farkındalıkla neler yapabiliriz?
- Gücünüzü nasıl olumlu bir şekilde kullanabilirsiniz? Güç eşitsizliğini değiştirmek için gücünüzü nasıl kullanabilirsiniz?

Güç, illa baskı amaçlı kullanılan “kötü” bir şey değildir zira aynı zamanda fırsatları ve kaynakları da içerir ve farklı alanlar açar.

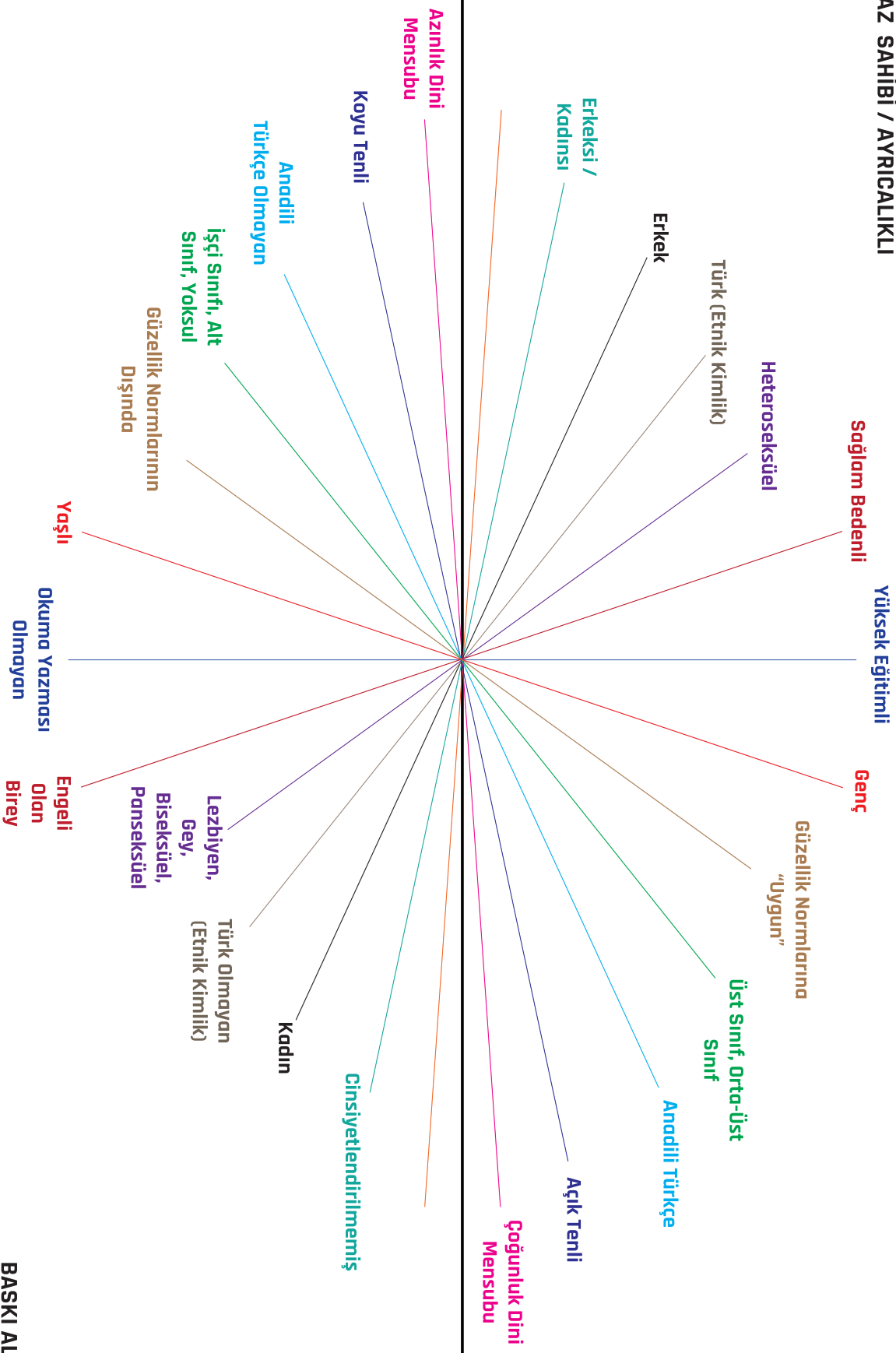
Güç kavramı farklı dillerde farklı anlamlarla yüklenmiş birçok karşılık bulur. İktidar, tahakküm, erk, hakimiyet, güç, güçlenme, güç paylaşımı (*power sharing*) gibi çok farklı bağlamlarda farklı anlamlar yüklenebilir.

“Güç ilişkileri” terimini kullandığımızda, aslında gücün dinamik ve sürekli dönüşen bir ilişkilene biçimi olduğundan söz ederiz. Böylece güç, sabit ve donmuş, değişmez bir şey olmaktan ziyade sürekli farklı mekanlar, zamanlar ve aktörlerle yeniden düşünülmesi gereken, incelenmeyi ve soruşturulmayı bekleyen bir kavram olarak karşımızda yeniden belirir.

Güç kavramı ve eylemsellikler üzerine biraz daha derinleşmek için *Güç Kavramını Yeniden Düşünelim* bölümüne göz atılabilir.

İMTİYAZ SAHİBİ / AYRICALIKLI

BASKI ALTINDA OLAN

MODÜL 2:

KAVRAMLAR ÜZERİNE DÜŞÜNELİM

FARKLILAŞMA EKSENLERİ, KİMLİKLER VE KESİŞİMSELLİK⁶

Her insanın pek çok grup aidiyeti vardır; başka bir deyişle kimse sadece tek bir grubun ya da topluluğun temsilcisi değildir. Herkes kendi seçtiği veya ona atfedilen, görünen veya görünmeyen, toplumsal olarak “kabul gören” ya da “makbul olmayan” ama her durumda üst üste binen ve çeşitli şekillerde etkileşen kimlik ve aidiyetlere sahiptir.

Bunu bir miktar açmak üzere kimlikler, farklılaşma eksenleri ve toplumsal olarak inşa edilen anlamlar ve sonuçları üzerine düşünmekte fayda olacaktır.

- Cinsiyet
- Toplumsal cinsiyet
- Cinsel yönelim⁴
- Toplumsal statü
- Fiziksel veya zihinsel durum
- Gelir düzeyi
- Yaş
- Dil
- Dini mensubiyet ve/veya dünya görüşü
- Uyruk
- İkamet durumu veya yasal statü
- Dernek üyeliği - sivil topluma katılım
- Meslek grubu
- İkamet yeri
- Eğitim geçmişi
- Hobileri/İlgi alanları

Bu liste ‘farklılaşma eksenleri’ olarak adlandırılan ve toplum içerisinde çeşitli farklar, ayrımlar ve ayrışmalar yaratan kategorilere tekabül eder. Bir kişinin kimliğini oluşturan unsurlardan ve farklılaşma eksenlerinden biri olarak yaşı düşündüğümüzde; yaş 0’la 100 arasında çok sayıda konum içeren bir farklılaşma eksenini olarak değişen zamanlarda ve değişen toplumlarda çocuk, genç, orta yaşlı ve yaşlı gibi dönemlere ayrılır. Bu konumlara verilen isimler, atfedilen anlamlar ve yarattıkları hiyerarşiler başka tarihsel dönemlerde ve toplumlarda çeşitlenebilir (erken çocukluk, okul öncesi, geç ergenlik, genç yetişkinlik, geç orta yaş gibi). Bütün bu süreç ve anlamlar toplumsal hayat içinde güç ilişkileriyle şekillenerek sürekli inşa edilir.

Bu kimlikler, konumlanış ve aidiyetler ile onlara yüklenen anlamlar uzun süreler içinde, toplum tarafından normalleştirildikleri ve içselleştirildikleri nispette toplumsal hayatta kendini gösterir ve yeniden üretilir. Bu kimlik özelliklerinin etkileşimiyle ortaya çıkan toplumsal düzen, onların taşıyıcısı olan bireyler ve topluluklar üzerinde doğrudan ve gerçekte etkilere sahiptir.

Örneğin, bir farklılık eksenini olarak cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kategorilerini düşündüğümüzde, bu eksen üzerinde sonsuz sayıda konum söz konusu olabilir. “Cis-erkek,”⁵ yani, toplumsal cinsiyet kimliği olarak sahiplendiği kimlik biyolojik cinsiyetiyle eşleşen erkek, toplumsal olarak, diğer tüm cinsiyet atıflarından (örneğin, cis-kadın, trans, inter, queer vb.) daha fazla güce ve yapabilirliğe sahip olan, bununla ilişkili olarak da toplumsal kaynaklara daha kolay erişebilir bir kimlik olarak karşımıza çıkar.

Dolayısıyla, bu farklılık eksenleri üzerinde belirlenmiş olan konumlar güce ve toplumsal kaynaklara erişimi kolaylaştırmak/zorlaştırmak ya da dışlama mekanizmalarını meşrulaştırmak şeklinde işlemektedir. Örneğin, anadili Almanca olan bir kişi ile farklı bir anadiline sahip bir diğer kişinin Almanya’da kaynaklara erişimleri arasında ciddi farklar mevcuttur. Kısacası, farklılık eksenleri eşitsizlik ideolojileriyle temellenir, ötekiler yaratır ve ayrımcılıklara neden olur.

(4)Örneğin, heteroseksüellik de bu bağlamda yönelimlerden biri olarak tanımlanmalıdır.

(5) [https://www.wikiwand.com/tr/Cis_\(cinsiyet\)#:~:text=Cis%20\(kimi%20zaman%20cisseks%C3%BCel\)%2C.kimli%C4%9Fi%20e%C5%9Fle%C5%9Fen%20ki%C5%9Fileri%20ifade%20eder.](https://www.wikiwand.com/tr/Cis_(cinsiyet)#:~:text=Cis%20(kimi%20zaman%20cisseks%C3%BCel)%2C.kimli%C4%9Fi%20e%C5%9Fle%C5%9Fen%20ki%C5%9Fileri%20ifade%20eder.)

(6) Bu metin, HEP BERABER projesi kapsamında aşağıdaki kaynaklardan esinlenerek yapılan tartışmaların genişletilerek kaleme alınmış versiyonudur.

Kesişimsellik Ne Demektir?

Toplumda kendini gösteren çeşitli farklılaşma eksenleri ve bunlara bağlı oluşan kimlikler, onlara atfedilen anlam ve değerlerle ilişkili olarak ayrımcılıklar ve ayrıcalıklar yaratır.

Kesişimsellik, farklı ayrımcılık biçimleri ya da farklı ayrıcalıkların etkileşimine işaret eden bir kavramdır.

Toplumsal cinsiyete, yaşa, etnik kimliğe, gelir durumuna dayalı ayrımcılıklar gibi pek çok ayrımcılık biçimi güce, haklara ve kaynaklara mevcut eşitsiz erişimin zeminini oluşturur.

Ayrımcılık biçimleri tek başlarına dışlayıcı mekanizmaları işler hale getirdiği gibi, bir arada bulunabilir, çeşitli şekillerde etkileşebilir ve üst üste binerek tekil ayrımcılıklardan başka türlü, yeni ve çoklu ayrımcılıklara neden olabilir. Dolayısıyla, ayrımcılık biçimlerinin tek tek ele alınması, toplumdaki dışlayıcı mekanizmaların derinlikli bir analizi için yeterli olmayacaktır zira tekil ayrımcılıkların birbirine eklenmesi ve etkileşimleri yeni ayrımcılık biçimleri, bastırma mekanizmaları ve dışlanma deneyimleri üretir.

Bu gözlemden yola çıkan avukat ve sivil haklar aktivisti Kimberlé Crenshaw, kesişimsellik kavramını (bkz. Crenshaw, 1989) geliştirmiştir. Crenshaw toplumsal eşitsizliklerin veya çoklu ayrımcılığın iç içe geçtiğini göstermek için, yolların kesiştiği, örtüştüğü ve üst üste bindiği bir kavşak örneğini kullanarak kavramı şöyle görselleştirmiştir:

Resimdeki metinler: Cinsiyet, Sosyal Arkaplan, Cinsel Yönelim, Ten Rengi-Etnisite
Kaynak: FUMA Fachstelle Gender & Diversität NRW

Aşağıdaki durum kesişimselliğe dair Almanya'dan etkileyici bir örnek sunuyor:

Bir anaokuluna eğitimci personel alımı için iş ilanı verilmiştir. İş başvurusu sürecinde, başvuranların belgeleri incelenirken bir kişinin Dortmund'un Nordstadt bölgesinde, yani toplumsal meseleler bakımından "mimli" bir yerde ikamet etmekte olduğu görülür. Bu kişi, fotoğrafında "Müslüman gibi görünmesi" sebebiyle işyeri tarafından işe alım mülakatlarına davet edilmez. Seçici kurul kendi arasında konuşurken şöyle bir cümle duyulur. "Biz bu okulda böyle bir kadın imajını istemiyoruz, bu bizi temsil etmiyor." Söz konusu kadının başvurusu, çeşitli özelliklerin bir araya gelmesi ve üst üste binmesi nedeniyle iş başvurusu sürecinde ilerleyemeden elenmiştir.

Burada işe başvuranın, söz konusu pozisyonun gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumları barındırıp barındırmadığına dair herhangi bir kriter üzerinden, yani liyakat üzerinden değil, sahip olduğu isim ve dış görünüş, fotoğraftaki başörtüsü üzerinden atfedilen dini inancına dair konumlandırma ve ikamet adresinin temsil ettiği sosyo-ekonomik durum nedeniyle elendiği görülmektedir. Bu örnek, Müslüman karşıtlığı, cinsiyetçilik ve sınıfçılık olmak üzere üç farklı ayrımcılığın nasıl iç içe geçerek belirli bir dışlama ve şiddet biçimini açığa çıkarabildiğini bize göstermektedir.

Ayrımcılık ve kesişimsellik üzerine düşünürken çeşitli ayrımcılık biçimleri arasında bir hiyerarşi güdülmemesi de oldukça önemlidir. Örneğin, Müslüman karşıtı ırkçılık, cinsiyetçilik, trans düşmanlığı veya sınıfçılık (toplumsal statü veya sınıfa dayalı ayrımcılık) kategorik olarak birbirine öncelikli veya birbirinden önemli değildir. Öte yandan, her birinin farklı durumlarda tekil olarak farklı yoğunluklarda hak ihlalleri yaratabildikleri ve şiddetli sonuçlar doğurabildiklerini unutmamak gerekir. Bununla beraber, kesişimsellik kavramının hatırlattığı üzere, birbiriyle üst üste binen ayrımcılıkların etkilerinin, belirli bir bağlamda son derece kendine özgü olarak geliştiğinin fark edilmesine ve bunun her seferinde özgün koşulları içinde değerlendirilmesine ihtiyaç vardır.

Kaynakça:

Çetin, Zülfukar (2014): Eine ökonomische Macht, die auf Normalisierung abzielt – "Gemachte Andere" zwischen Homophobie und antimuslimischem Rassismus. Yılmaz-Günay, Koray (Ed.): Karriere eines konstruierten Gegensatzes: zehn Jahre „Muslime gegen Schwule". Sexualpolitiken seit dem 11. Eylül 2001. Münster (Edition Assemblage), S. 103–114.

Crenshaw, Kimberlé (1989): Das Zusammenwirken von Race und Gender ins Zentrum rücken. Eine Schwarze feministische Kritik des Antidiskriminierungsdogmas, der feministischen Theorie und antirassistischer Politiken. Kelly, Natasha A. (2019): Schwarzer Feminismus. Grundlagentexte. Berlin (Unrast), S.145–186.

Leiprecht, Rudolf/Lutz, Helma (2005): Intersektionalität im Klassenzimmer: Ethnizität, Klasse, Geschlecht. In: Leiprecht, Rudolf/Kerber, Anne (Ed.): Schule in der Einwanderungsgesellschaft. Ein Handbuch. Schwalbach/Ts.: Wochenschau. S. 218–234.[UMB1]

Mertol, Birol/ Weillbrenner, Miriam: Intersektionale Professionalisierung aus der Perspektive des Anti-Bias-Ansatzes. In: Machold, Bak (Ed.): vorläufiger Titel: Kindheit und Kindheitsforschung intersektional denken. Springer Verlag. [UMB2] Veröffentlichung voraussichtlich Anfang 2022:

KESIŞİMSELLİK NEDİR?7

Kesişimsellik, çeşitli baskı mekanizmalarının aynı anda bir arada tezahür ettiği ve etkileştiği, yani kesiştiği hallere işaret eden akademik bir terimdir ve pedagoji, eğitim ve aktivizm bağlamlarında da kullanılır.

Terim Nereden Geliyor?

Her ne kadar çoklu ayrımcılık olgusu çeşitli gruplar tarafından, özellikle de ABD'de Siyah feministler tarafından daha önce işaret edilmiş olsa da, bu duruma atıfla 'kesişimsellik' kavramı ilk kez avukat ve akademisyen Kimberlé Crenshaw tarafından kullanıldı.

Crenshaw, Siyah kadınlar tarafından açılan ve mahkemelerce düşürülen davaları inceledi. Siyah kadınların yaşadıkları deneyimlerin mahkemelerce ayrımcılık sayılmamasının nedeninin, bu deneyimlerin beyaz kadınlar ve siyah erkeklerin yaşadıklarıyla aynı olmaması olduğunu fark etti.

Crenshaw'un, bu iddiasını desteklemek üzere verdiği örneklerden biri, beş Siyah kadının General Motors şirketine, tazminat sisteminin ayrımcılık barındırdığına dair açtığı davanın mahkemece düşürülmesiydi.

General Motors şirketinde kıdem tazminatı sistemi şirkette çalışılan yıl ile orantılı olarak belirleniyordu. 1970'lerin başında yaşanan ekonomik küçülme döneminde, şirket küçülmeye giderken işten ilk önce çıkarılanların Siyah kadınlar olduğu görüldü. Bununla beraber, şirketin tarihine bakıldığında, 1964'e kadar Siyah kadınların zaten hiçbir şekilde işe alınmaması söz konusuydu. Beş Siyah kadın, bu olguya dikkat çekerek bu sistemi temel alarak uygulanan işten çıkarmaların, eskiden var olan bir ayrımcılığı bugün sürdürmek demek olduğunu iddia eden bir dilekçe ile General Motors'a dava açtı.

Fakat mahkeme bu iddiayı iki argümanla reddetti. Bunlardan biri, "kadın"ların 1964 öncesinde de istihdam edildiği, diğeri ise "ırk" temelli ayrımcılığın başka bir davanın konusu olacağıydı. Siyah kadınların hem kadın olmak hem de siyah olmaktan kaynaklı yaşadıkları bu katmerli hak ihlalini tanımayan bir durum söz konusu olduğu için Crenshaw bu olguyu İngilizcedeki 'intersection' (kesişim) kelimesinden türettiği 'intersectionality' yani, "kesişimsellik" terimiyle tanımladı.

Kesişimsellik Terimi

Terim, farklı ayrımcılık biçimlerinin ayrı ayrı işlediği değil, üst üste bindiği ve birbirlerini etkilediği, böylece yeni bir ayrımcılık biçiminin doğduğu halleri kastediyor. Crenshaw bu durumu biri 'ırk' diğeri 'toplumsal cinsiyet' olan iki yolun kesişmesi örneğiyle tasvir ediyor. Bu yolların her ikisinde de 'kazalar' yani ayrımcılık gerçekleşebilir ama bu iki yolun kesişimindeki kavşaktaysanız kazaya maruz kalma riskiniz daha fazladır. Beyaz olmayan kadınlar için durum budur, yani kavşakta olmak.

Bir benzetme yapmak gerekirse, dört yolun kesiştiği bir kavşakta duruyorsanız bir tek yönden bir tek araba gelebilir ve kaza olabilir ya da birkaç yönden birçok araba gelebilir ve daha karmaşık bir kaza meydana gelebilir. Tıpkı mahkemenin yaptığı gibi, sadece cinsiyetçilik YA DA sadece ırkçılık temelli eşitsizlikleri dikkate alıyorsanız, bu, ambulans çağırmak için kazaya neden olan aracın hangi yoldan geldiğinin kesin olarak bilmeyi bekliyorsunuz demektir.

Çoklu ayrımcılık örneğinin, cinsiyet kimliği, cinsel yönelim, sosyo-ekonomik durum, engellilik ya da hastalık, etnik bir azınlığa mensup olmak ve benzeri eksenlerin kesişmesi üzerinden gerçekleşebilir. Kesişimsellik kavramı, insanların toplum içerisindeki yerlerine işaret eden etiketlerin tam bir listesini vermez ve bunların birbiriyle nasıl etkileşip kesiştiğini açıklayacak tek bir reçete sunmaz. Onun yerine, güç farklarının ve ayrımcılığın hangi zamanda, nerede, hangi sosyal çevrede etkili olduğuna ve hüküm sürdüğüne, ayrıca bundan etkilenenler için bu durumun ne ifade ettiğine bakmak gerektiğinin altını çizer.

(7) Bu metin için <https://www.vielfalt-mediathek.de/intersektionalitaet> temel kaynak olarak kullanılmıştır.

Bir Örnek

Kesişimsel ayrımcılığın gözlenebildiği bir örnek olarak, National Socialist Underground (NSU)⁸ örgütünün 2000-2007 yılları arasında Almanya'da özellikle Türkiye'den gelen göçmenlere karşı gerçekleştirdiği eylemlerin kurbanlarının bir suç şebekesinin parçası olabileceği şüphesinden dolayı soruşturmanın yıllarca gecikmesi gösterilebilir. Toplumsal cinsiyet, toplumsal statü ve etnik kökenin bir araya gelmesi, yani bu örnekte kurbanların erkek, işçi ya da esnaf ve Türkiye ya da Yunanistan'dan olması topluma kök salmış önyargıları harekete geçirmiş ve bu profilin "suçlu" olarak tasavvur edilmesine yol açmıştır. Sonuç olarak, saldırıların ardında ırkçı bir motivasyonun olabileceği göz önünde bulundurulmak yerine, kurbanların kendilerinin de suçlu olabileceği değerlendirilmiş ve sonuç olarak cinayetlerin soruşturulması uzadıkça uzamıştı. Bu da, bir yandan NSU'nun saldırılarına devam etmesini mümkün kılmış diğer yandan da soruşturmalar boyunca kurbanların suçsuzluklarını kanıtlamak durumunda bırakılan ailelerinin sırtına fazladan bir yük yüklemiştir.

(8) Nasyonal Sosyalist Yeraltı (Almanca: Nationalsozialistischer Untergrund - NSU), Almanya'da faaliyet gösteren aşırı sağcı ve ırkçı görüşe sahip neonazi silahlı grup. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Nasyonal_Sosyalist_Yeralt%C4%B1)

ÖRNEK VAKALAR YAZIYORUZ

Amaç:

- Katılımcılara kesişimsellik kavramını tanıtmaya ve kavramaya dair merak uyandırma
- Kesişen ayrımcılıklara dair farkındalık yaratma ve daha fazla derinleşmeyi teşvik etme
- Somut örnekler üzerinden çoklu ayrımcılık biçimleri ve kesişimsellik üzerine düşünme

Malzemeler:

- Flipchart kağıdı
- Keçeli Kalem
- Farklılaşma Eksenleri, Kimlikler ve Kesişimsellik temalı metinlerin çıktıları

Ön Hazırlık:

- Daha önceki çalışmalarda değinilen farklılaşma eksenleri, toplumsal kimlik kategorileriyle ilişkili ayrımcılık biçimlerinin her biri bir A4 kağıt üzerine #etiket #hashtag formatında yazılır veya önceden hazırlanıp çıktı alınır. Örneğin, #toplumsalcinsiyetedayahayrımcılık #dilayrımcılığı #yaşayrımcılığı gibi.
- Kesişimsellik temasında kısa bilgilendirici metinler okunur.

NASIL UYGULANIR?

Katılımcılar aşağıdaki sorular eşliğinde notlarını, tartışmak istedikleri başlıkları veya soruları hazırlar.

- Okuduğun metinlerde ilk defa duyduğun, senin için yeni bir şey var mıydı?
- Metinleri okuduktan sonra anlamadığın veya belirsizliğini koruyan bir şey oldu mu? Tartışmak istediğin neler var?

Katılımcılar bunları kısa notlar halinde post-it'lere yazar.

Tüm katılımcılar bir araya gelir. Kolaylaştırıcı, kısa bir tartışma ve ardından vaka çalışması oturumu yürütceklerini belirtir. Bu oturumda, kesişimsellik, farklılaşma eksenleri, kimlikler ve ilişkili konularda kolektif bir soruşturma ve derinleşme amaçlanmaktadır.

Her katılımcı kendisine aldığı notlardan veya sorulardan bir tanesini seçer. Katılımcılar gönüllülük esasına göre söz alır ve herkes seçtiği konuyu veya soruyu gündeme taşır. Gündeme getirilen konu veya başlıkla ilgili olarak diğer katılımcılar kendi fikirlerini, yorumlarını sunarak tartışmaya katkıda bulunur. Paylaşımlar tekrara düşmeyecek şekilde, gerekiyorsa ikinci tur yapılır ve dileyenler konuya dair not aldığı farklı bir soruyu gündeme getirebilir.

Kolaylaştırıcı, bu tartışma sırasında önemli noktaları bir tahta veya flipchart kağıdına not alır. Diğer adıma geçmeden önce, paylaşımlardan sonra hâlâ açık olmayan, belirsiz kalan veya tartışma ihtiyacı duyulan konular var ise, bunları flipchart'a not alabileceklerini belirtir.

 Katılımcılar 3-4 kişilik gruplar oluşturur ve kesişimsellik ile ilgili somut örnekler düşünmeye davet edilir.

“Metinlerde verilen örnekleri hatırlayalım. Çoklu ayrımcılık biçimlerine örnek olabilecek, ayrımcılıkların kendini kesişimsel olarak gösterdiği başka ne gibi örnekler aklımıza geliyor?”

Katılımcılara küçük gruplarda serbest düşünme ve paylaşımlar için 10-15 dakika süre verilir. Kendi hayatlarından veya şahit oldukları, okudukları, izledikleri çeşitli örnekleri birbirleriyle paylaşırlar.

 Bu sırada kolaylaştırıcı farklılaşma eksenlerine (toplumsal kimlik kategorilerine) denk gelen ayrımcılık biçimlerinin #hashtag #etiket versiyonlarının bulunduğu kağıtlar hazırlar ve hepsini karışık ve ters olarak bir masa üzerine yerleştirir.

 Her grup sırayla masaya giderek rastgele 3 adet kağıt çeker. Gruplar çektikleri kağıtlarda yazılan ayrımcılık biçimlerinden en az ikisinin kesişimsel olarak kendini gösterdiği bir vaka hayal eder ve bunu bir kağıda yazar. Bunun için gruplara 10-12 dk süre verilir.

 Daha sonra herkes büyük grupta bir araya gelir. Gruplar kendi yarattıkları vakaları okur veya anlatır. Vakanın yazılı olduğu kağıdı tahtaya, duvara veya uygun bir yere yapıştırır. Diğer katılımcılar bu vakada işlemekte olan ayrımcılık biçimlerini bulmaya çalışır. Vakanın yazılı olduğu kağıdın etrafına bu ayrımcılık biçimleri #etiket olarak yazılır veya yapıştırılır.

 Daha sonra, her grubun duvara yapıştırılmış her bir vakada yer alan hak ihlalleri ve ayrımcılıklarla ilgili olarak bir adet müdahale düşünmesi ve bunu kısa bir motto şeklinde #etiket olarak tasarlayıp vakanın yanına yazmaları veya yapıştırmaları istenir.

Böylece her vakanın etrafında hem ayrımcılık ve hak ihlallerinin hangi alanlarda olduğu hem de buna dair müdahale önerilerine dair etiketler birikmiş olur.

 Kolaylaştırıcı oturumu kapatmadan önce gönüllü olan herkesten sözlü bir paylaşım almak üzere aşağıdaki soruyu gruba yöneltir.

● Okuduğunuz metinlerden ve burada birlikte yürüttüğümüz tartışmalardan aklında neler kaldı? Neyi beraberinde götürüyorsun?

Dileyen herkes 1-2 cümle ile paylaşımını yapar ve etkinlik sonlandırılır.

Kolaylaştırıcıya Notlar:

- Tartışmalarda ve küçük grup çalışmalarında güç hiyerarşilerinin oluşması durumuna karşı dikkatle gözlem yapılması önerilir. Gerekirse, gruplarda gözlemci, dinleyici, zamanı gözeten, konuşmacı gibi roller belirlenebilir ve dönüşümlü olarak herkes bu rolleri üstlenebilir.
- Önkabul, kalıpyargı veya tektipleştirmeden kaynaklı ayrımcılığın etkinlik sırasında kendini yeniden üretmemesine özen gösterilir.
- Sohbet esnasında tetiklenmeler ve olumsuzlar yaşanması ihtimaline karşı, bu çalışmadan önce Grup Sözleşmesi yeniden hatırlatılır.

GÜÇ KAVRAMINI YENİDEN DÜŞÜNELİM

Nil Delahaye

Değişim İçin Oyna Kutu Oyunu ve oyun etrafında örülen kapasite geliştirme programı, ayrımcılık farkındalığını geliştirmek üzere, toplumsal hayat içinde karşılaştığımız eşitsizlik ve adaletsizliklere dikkat çekiyor, bu konulara bakış açımızı genişletmeye ve derinleştirmeye niyet ediyor.

Oyun eşitsizliklere ve ayrımcılıklara işaret ederken bu eşitsizlikleri adeta değişmez birer doğa kanunu olarak kabul etmiyor; aksine bu eşitsizliklerin ve eşitsizlik boyutlarının farkına varmamıza vesile oluyor, bu farkındalık ve bilinçle neler yapılabileceğine dair yolları soruşturuyor, yeni yollar sunuyor.

Güç kavramı, güç çeşitleri, güç eleştirisi ve analizi konularına kısaca değineceğimiz bu bölümde, oyunda karşımıza çıkan VAKA - EYLEM KARTLARI'nın da odaklandığı üzere, çeşitli durumlarda eşitsizlik ve olası ayrımcılıklara nasıl tepkiler verebileceğimiz ve nasıl eylemsellik biçimleri geliştirebileceğimize biraz daha derinlemesine bakmayı amaçlıyoruz.

Oyunda çok önemli bir rol oynayan "AKTİVİST İPUCU KARTLARI"nda yer alan kişilerin hayat ve mücadele öyküleri de bize güç ve eylemsellik üzerine düşünme fırsatı vermesi bakımından değerli ilham kaynakları sunuyor. Farklı alanlarda aktivizm faaliyetleri yürüten bu kişilerin hayat ve/veya eylemlerinden anladığımız üzere, "baskı ve zulüm yaratan güç" karşısında "direnc kapasitesi yaratacak alternatif güç anlayışları" inşa etmek de mümkün.

Değişim İçin Oyna Kutu Oyunu'nu oynarken ve eğitim programı kapsamındaki etkinlikleri uygularken gerek yapacağımız tartışmalardan, gerek karşımıza çıkacak vakalar ve önereceğimiz eylemlerden gerekse çeşitli aktivistlerin hayat öykülerinin öğrettiklerinden faydalanarak "güç" kavramına birlikte ve yeniden bakmak için bir alan açmış oluyoruz.

Kısa bir kavramsal çerçeve sunan bu bölümde öncelikle güç çeşitlerine değinmeyi, ardından güç analizi yapmak için gücün görünen ve görünmeyen şekillerini incelemeyi, son olarak da, direnc olarak "karşı güçlenme"yi başlatılmak veya kurabilmek için kullanılabilir bir araç önerisi olarak bu bilgilerin nasıl kullanılabilirliğini örneklendirmek istiyoruz.

GÜÇ NEDİR? GÜCÜN ÇEŞİTLERİ NELERDİR?

Güç nedir?

Güç sözcüğü, geleneksel olarak veya yaygın anlayış içinde bize tahakkümü çağrıştırabilir. Bir diğer deyişle, "güç" kavramını çoğunlukla tahakküm ve erk olarak algılamaya eğiliminde olabiliyoruz.

Bu anlamıyla "Güç", bir kişinin veya bir yapının, başka bir kişi veya yapı üzerinde gücü bir baskı veya yaptırım aracı olarak elinde tutması ya da kullanmasını ifade eder.

Bununla beraber, Lisa VeneKlasen ve Valerie Miller gibi kuramcılar, "güçlendirme" ve/veya "güçlenme" üzerine düşünür ve çalışır. Bu sayede, güç kavramına sadece yukarıdaki dar tanım üzerinden değil, farklı açılardan da bakmayı teklif ederler.

Geleneksel olarak tahakküm anlamıyla algıladığımız "güç"ü, diğer güç türlerinden ayırmak için baskı ve yaptırım aracı olarak kullanılan bu güç türünü "**Üzerinde (Uygulanan) Güç**" (**power over**) olarak tanımlarlar.

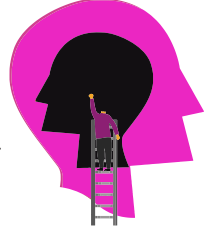
Bunun alternatifi olan üç farklı güç çeşidi daha önerirler.

Birlikte güç - (power with)

Yapma/eyleme gücü - (power to)

İç güç/kudret - (power within)

- Birlikte güç (power with), çeşitli çıkarlar arasında müşterek bir zemin bulma ve kolektif bir kuvvet yaratma potansiyelidir. Karşılıklı destek, dayanışma ve işbirliğine dayanır. Koalisyonlar ve platformlar gibi örgütlenmeler kuran savunuculuk çalışmalarında bunun örneklerini görebiliriz.
- Yapma/eyleme gücü (power to), harekete geçebilmekle ilgilidir. Harekete geçmenin mümkün olduğu bilinciyle başlar ve bir veya birkaç kişinin değişimi başlatabileceği ve etkileyebileceği anlayışına dayanır. Bu anlayışla birlikte, harekete geçebilmeyi destekleyecek becerilerin ve kapasitelerin geliştirilmesi çok önemlidir ve yapma/eyleme gücü bu şekilde hayata geçer. Aktif yurttaşlık ve liderlik becerileri eğitimlerinde bunun pratik örneklerini görebiliriz.
- İç güç/kudret (power within), bir kişinin kendi özdeğeri ve öz bilgisi ile ilgili olup aynı zamanda başkalarının bireysel farklılıklarına da değer verilmesiyle hayata geçer. İç güç, hayal ve umut etme kapasitesidir ve insan haysiyeti ve onurlu yaşam ilkelerine dayanır. Kişilerin birlikte güçlerini ve yapma/eyleme güçlerini tanımlarını sağlayacak deneyim paylaşımları iç güç veya kudretin keşfedilmesinde çok önemlidir. Ayrıca hikaye anlatıcılığı ve dinleyiciliği gibi pratiklerle de kişi iç gücünü, kudretini ortaya çıkarabilir.

Bu bakış açılarının sunduğu çeşitlendirilmiş güç perspektifleri, gücü sadece bir tahakküm biçimi olarak kabul etmenin ötesine geçerek dönüşüme dair umudu eylenebilir kılar ve eyleme geçme konusunda stratejik adımlar atmak için pratikte karşılığı olan araçlar sunar.

GÜÇ KENDİNİ NASIL GÖSTERİR VEYA NASIL GİZLER?

Gücün kendisi yaratma ve yıkma potansiyelini taşıdığı gibi, kendini nasıl gösterdiği barış ve şiddetin kaynaklarının kullanımı ile yakından ilişkilidir. Lisa VeneKlasen ve Valerie Miller, gücün kendini gösterme ve gizleme biçimlerini üçe ayırır:

GÖRÜNEN GÜÇ, izlenebilen, takip edilebilen karar alma aygıtlarıdır. Örneğin, siyasi karar alma süreçlerinde somut olarak gözlenebilen süreçler, yapılar, makamlar, siyasi parti teşkilatları, yasalar, seçimler, bütçeler ... ve gücü elinde bulunduranların bunları kullanma ve kontrol etme şekilleridir.

Görünen gücün ayrımcılık yaratmasının iki ana faktörüne örnek olarak tarafsız olmayan yasalar ve yolsuzluklar verilebilir.

GİZLENEN GÜÇ, görece muktedirlerin ilişkileri ve kaynaklarını görünen gücü etkilemek için kullanması ve siyasi gündemi belirlemesi veya etkilemesine denir. Büyük şirketlerinin kâr marjlarını korumak veya arttırmak için iktidar bileşenleriyle kurdukları kişisel ilişkiler ve beraberinde gelen "hediyeler" buna örnek olabilir.

Kalabalık kitleler oluştursalar bile bazı grupların, temel hakları konusundaki taleplerinin karşılık bulmaması, meşru zeminin bozulması ve haklarında bir kamuoyunun oluşmaması gizlenen gücün işleme şekli ve sonuçlarının bir göstergesi olabilir.

Gizlenen gücün somut etkilerinden biri siyasi liderlerin, hak savunucularının, aktivistlerin veya gazetecilerin çeşitli bahanelerle engellenmesi veya faili meçhul bir şekilde infaz edilmesi durumlarında da karşımıza çıkar.

GÖRÜNMEZ GÜÇ ise bireylerin ve grupların, haklarına erişmesinin önündeki engellerin zihinlerde yer etmesi ve içselleştirilmesi ile alakalıdır.

Görünmez güç, önyargılar, önkabuller, basmakalıp düşünceler, kalıpyargılar ve ayrımcılıkları gündelik hayatın içine gömülü hale getiren inanışlar ve kültürel pratiklerin bütününe tekabül eder.

Tüm bunların insanların zihninde bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde yerleşmesi toplumsal hayatta kendini görünmez güç olarak “gösterir“ veya daha doğru bir deyişle “göstermez” ama oradadır.

Neyin normal, kabul edilebilir ve güvenli olduğuna dair kabuller zihinlerde yerleştiği için eylemlilik hallerimizi de etkiler. Görünmez güç (önyargılar, ayrımcılıklar) iç gücü/kudreti engelleyici bir şekilde, ayrımcılığa uğrayanın kendi içinde de yer edebilir ve işleyebilir. Sosyal, siyasi ve kültürel alanın yeniden hayal edilebilmesi, mevcut olanın sorgulaması yoluyla görünmez güçle mücadele edilebilir.

GÜÇ ÜZERİNE DÜŞÜNMEK VE GÜCÜ ANALİZ EDEBİLMEK İÇİN BİR ARAÇ ÖNERİSİ

Güç analizi, doğayı, bir şirketin işleyişini, idari veya ekonomik yapıları, toplumsal hiyerarşileri anlamak için fizikte, ekonomide, sosyolojide, siyaset ve idari bilimlerinde çeşitli yöntemlerle yapılabilir.

Gücün kaynağını, dayanağını, dağılımını, ağlarını anlamak; hem eleştirisini yapabilmek hem de “üzerinde (uygulanan) güç”e karşı kendi varlığını korumak ve diğer güç çeşitleri ile eylem alanları yaratabilmek için stratejik bir şekilde düşünebilmeyi sağlayabilir.

Örneğin, iklim felaketi gibi somut bir sorunla mücadele etmek için bu sorunun çoklu katmanlarını ve işleyiş biçimini anlamak önemlidir. Grupça yapılacak bir çalışmada yazı tahtasını üç sütuna bölerek görünen, gizlenen ve görünmez güç için ayrı sütunlar oluşturabiliriz. Bu katmanların birbiriyle etkileşimlerini düşünerek ve tartışarak ilerlemek faydalı olacaktır.

Kendi yakın çevremizde, yerelimizde ve/veya uluslararası bağlamı olan bir olguyu düşünürken ve buna dair bir eylem biçimi tasarlarırken veya hayal ederken bu araçla düşünmek bireysel ve kolektif eyleme geçme biçimlerimizi zenginleştirir. Toplumsal yaşamın diğer alanlarıyla söz konusu potansiyel eylemimizin bağlantısallığını düşünmemizde ve bu doğrultuda gücün görünen, gizlenen ve görünmeyen halleriyle mücadelede ve harekete geçmekte bizi güçlendirir.

GÖRÜNEN

GİZLENEN

GÖRÜNMEZ

ETKİNLİK: ÜZERİNDE (UYGULANAN) GÜÇ - BİR ANALİZ ARACI

Amaç:

- “Üzerinde (Uygulanan) Güç”ün kaynaklarını ve işleyişini hep beraber çözümlemek
- Gerçek bir mesele üzerinden “Görünen”, “Gizlenen”, “Görünmez” güç kavramlarını örneklendirmek

Süre: 30 Dakika

Malzeme:

- Renkli post-it’ler
- Keçeli kalem
- Tahta kalem
- Flipchart kağıdı
- Önceden hazırlanmış bir örnek grafik, grubun düşünmesini kolaylaştırmak için kullanılabilir. Örneğin, İklim Değişikliği (Bkz. Ek Malzemeler)

NASIL UYGULANIR?

Grubun üzerine çalıştığı ya da ortaklaşarak önemli bulduğu bir toplumsal meseleye karar verilir.

Kolaylaştırıcı böyle bir toplumsal meseleye dair bir veya iki örnek düşünür, gerekirse örneklendirme yapar.

Grubun getireceği toplumsal mesele tahtaya veya büyük bir kağıda başlık olarak yazılır.

Altına üç tane sütun olacak şekilde bir tablo çizilir:

Sütunlara başlıklar yazılır: “**Görünen güç**”, “**Gizlenen güç**”, “**Görünmez güç**”.

Örnek olarak “Güç Kavramı Üzerine Yeniden Düşünelim” metninin sonundaki şablona bakılabilir.

Bu sütunları doldurmak üzere fikir geliştirme sürecini kolaylaştırmak için gruba aşağıdaki sorular sorulur. Kolaylaştırıcı soruları büyük bir kağıda okunaklı şekilde yazarak duvara asabilir. Böylece katılımcıların düşünme süreçlerini kolaylaştırabilir.

Görünen güç üzerine düşünmek için sorular:

- Sorunu hangi yasalar, politikalar, devlet kurumları veya yetkililer etkiliyor ve nasıl etkiliyor?
- Grubunuzun ve/veya kuruluşunuzun resmi güc yapıları ve araçlarına etkisi açısından ne kadar erişimi ve nüfuzu var?

Gizlenen güç üzerine düşünmek için sorular:

- ◆ Siyasi gündemde ve karar alma süreçlerinde hangi çıkarlar hakim veya öne çıkıyor?
- ◆ Siyasi süreçlerin dışında tutulmak ve sorunların ya da çözümlerin meşruluğunu ortadan kaldırmak için sorunun muhatapları nasıl susturuluyor ya da itibarsızlaştırılıyor?
- ◆ Grubunuz veya kurumunuzun bunlara dair nasıl ve ne kadar erişimi ve etkisi olabilir?

Görünmeyen güç üzerine düşünmek için sorular:

- ◆ İnanç sistemleri ve toplumsal normlar sorunu nasıl oluşturur ve belirler?
- ◆ Bu inançlar ve normlar bu sorunu aşmaya çalışan insanları nasıl etkiler?
- ◆ Bu inanç ve normlar, siyasi kontrolü ele geçirmek için resmi (görünen) veya gizli güçler tarafından aktif olarak nasıl manipüle edilir?

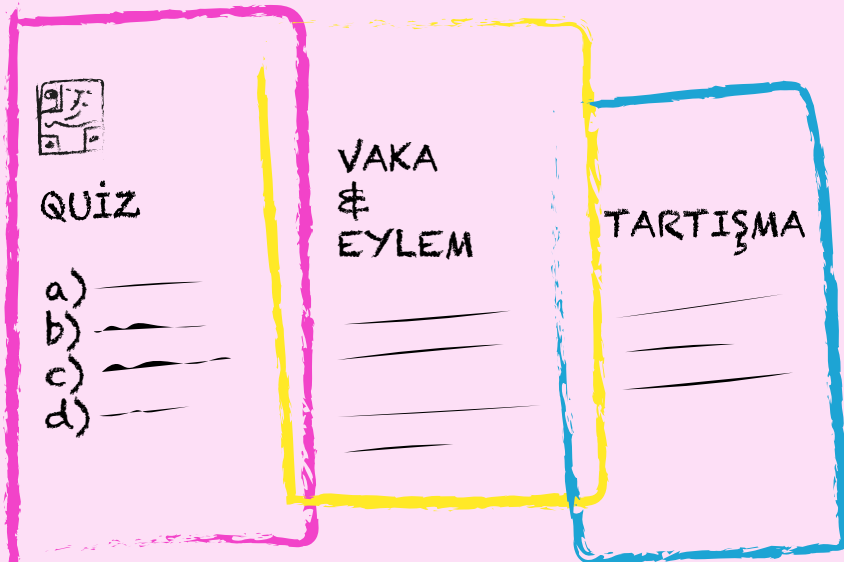
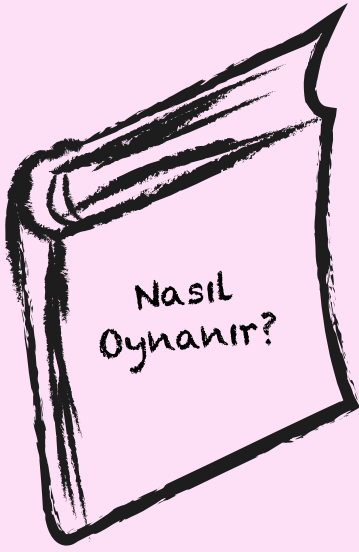
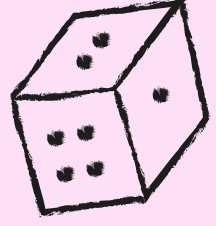
Örnek olarak, ataerkillik, ırkçılık, dini köktencilik veya neoliberalizm gibi ideolojilerin yaydığı inanç ve normlar düşünülebilir.

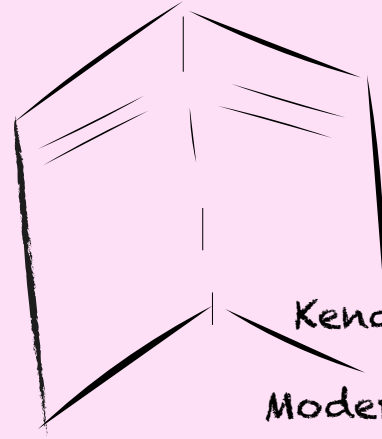
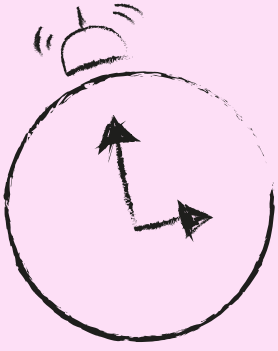
 Düşünme sürecinden sonra grupta yer alan herkes bireysel olarak cevaplarını ayrı ayrı post-it'lere yazarak ilgili sütuna yapıştırır.

 Kolaylaştırıcı, üç sütuna yapıştırılan post-it'leri okuyarak grubun tartışmasına, katkı koymasına vesile olur. Gerekli görülürse, tartışmalarda çıkan konular, post-it'lere yazılarak ilgili sütunlara eklenebilir.

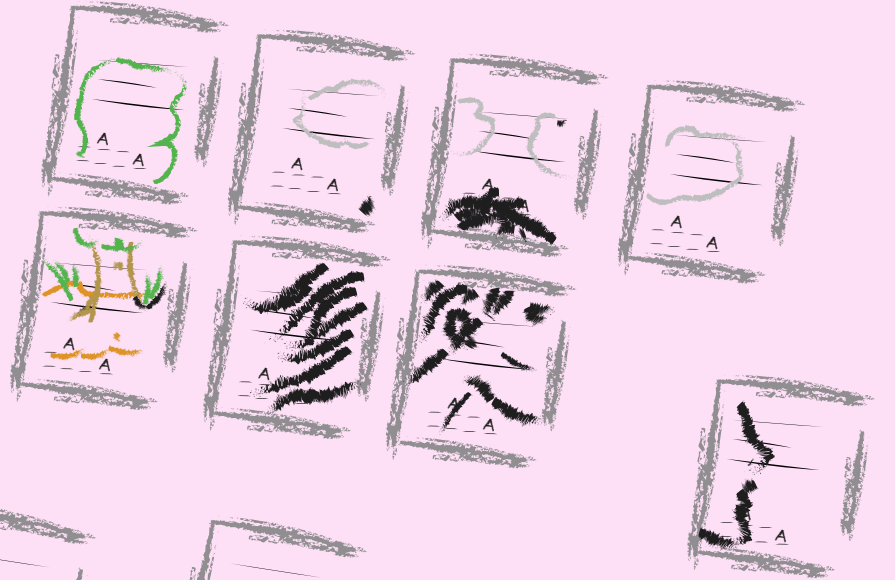
Bu etkinlikte, seçilen meseleye ve bu meselede etkili olan “Üzerinde (Uygulanan) Güce” dair bir resim ortaya çıkarılır. Böylece, gücün görünen, gizlenen, görünmeyen veçhelerine hangi eylemsellik biçimleriyle nasıl etki ve müdahale edilebileceğini tasavvur etmek için bir zemin oluşturulmuş olur.

[değişim için oyna

Kendime Notlar
&
Moderatöre Notlar

Aktivist Yapbozları

MODÜL 3:

OYUNDAN SONRA

OTURUM 1: OYUN DENEYİMİ ÜZERİNE PAYLAŞIM ÇEMBERİ

Değişim için Oyna Kutu Oyunu oynandıktan sonra deneyimler üzerine konuşabilmek değerli olacaktır. Bunun için, katılımcıların bireysel olarak kendilerini ve grup deneyimini değerlendirebilmesi ve oyuna katkı sunabilmesi için rehber sorular eşliğinde ilerleyecek bir paylaşım çemberi tasarlanmıştır.

Aşağıdaki sorular yürütücü tarafından tüm gruba sorulur, katılımcılar gönüllü olarak söz alır ve deneyim ve görüşlerini paylaşır. Sözlü olarak ifade etmenin yanı sıra, yazılı olarak değerlendirme almak için ise, Değerlendirme ve Geri Bildirim Panosu oluşturulabilir, görüş ve yorumların panodaki ilgili başlıklar altına yazılması istenebilir.

Rehber Sorular:

Katılımcı Deneyimi

- Oyun senin için nasıl geçti?
 - Bu oyunda yeni ne öğrendin?
 - Bu oyunda yeni ne deneyimledin?
- Oyunda en sevdiğin öğe neydi?
- Oyuna eklemek üzere bir öneride bulunacak olsan, bu ne olurdu?
- Oyundaki grup tartışmalarını düşündüğünde, genel olarak kendi tutum ve tavırlarını nasıl buldun?
 - Bu soru için 3 dk sessiz düşünme süresi verilmesi önerilir. Bunun için Kendime Notlar Kağıdı kullanılabilir. Dileyenler söz alarak paylaşım yapabilir.

Kendime Notlar Kağıdı, oyun kutusu içinde yer alan şablondan fotokopi çekilerek çoğaltılır ve oyun boyunca oyunların yanında bulunur. Aynı zamanda proje web sitesinden çıktı alınabilir. Oyunculara, oyun sırasında sergiledikleri kendi tutum ve tavırlarıyla ilgili düşünceleri ve not almaları için kısa bir süre ayrılır.

Grup İçi ve Gruplar Arası Etkileşim:

- Quiz kategorisindeki deneyiminizi düşündüğünüzde, grubunuzdaki etkileşimi nasıl buldunuz?
- Tartışma kategorisindeki deneyiminizi düşündüğünüzde, grubunuzdaki etkileşimi nasıl buldunuz?
- Vaka-Eylem kategorisindeki deneyiminizi düşündüğünüzde, grubunuzdaki etkileşimi nasıl buldunuz?
- Oyunda gruplar arası etkileşim nasıldı?

İçeriklerin Çeşitliliği ve Zenginliği:

- Oyunda değinilen ayrımcılık biçimleri ve ortaya konulan bakış açılarını çeşitlilik ve zenginlik bakımından nasıl değerlendirirsin? Eklemek istediğin (içerik, kavram, örnek, bağlam, vs.) neler var?
- Oyunu kesişimsellik perspektifi açısından nasıl buldun? Oyunu oynarken çeşitli ayrımcılık biçimleri arasında yeni bağlantılar kurabildin mi?
- Oyunda dikkatini çeken veya aklında kalan kesişimsellik örnekleri nelerdi? Sence bunlar ne kadar çeşitlilik arz ediyor? Eklemek isteyeceğin kesişimsellik örnekleri neler olurdu?

Oyun Pedagojisine Dair Sorular:

- Ayrımcılık farkındalığına yönelik çok çeşitli araçlar ve yöntemler kullanan eğitim ve etkinlikler mevcut. Bu eğitimde araç olarak oyunu kullanmak nasıl bir fark yarattı?
- Oyun bir yöntem olarak farkındalık geliştirmeyi ve eleştirel düşünmeyi nasıl teşvik edebilir?
- Sence Değişim İçin Oyna bunu nasıl/ne kadar yapıyor?
- Genel olarak, ayrımcılık, haklar, kesişimsellik, kapsayıcılık gibi konularda farkındalık geliştirmeye dair tasarlanan oyunların daha güvenli ve çoğulcu alanlar yaratabilmesi için nelere ihtiyaç olabilir?

Kazanımların Aktarılabilirliği ve Çoğaltılabilirliği:

- Bu oyun deneyiminden **profesyonel hayatınıza** aktarmak isteyeceğiniz kavram, düşünüş, araç ve/veya yöntemler neler olabilir?
- Bu oyun deneyiminden **gündelik hayatınıza** aktarmak isteyeceğiniz kavram, düşünüş, araç ve/veya yöntemler neler olabilir?
- Oyunun çalışma hayatınızda hangi alanlarda, nasıl amaçlarla ve hangi gruplarla kullanılabileceğini düşünüyorsunuz? Neden?

OTURUM 2: BİR HAYAT BİR(ÇOK) MÜCADELE

Görünen / Gizlenen / Görünmeyen Güç'le Mücadele Örnekleri

Amaç:

- Çeşitli sorunlara odaklanan ve farklı ayrımcılıkları hedef alan aktivistlerin eylemlerini ve mücadele alanlarını daha iyi kavramak
- Aktivistlerin mücadele verdikleri alanlara bakarak gücün kendini gösterme biçimlerini incelemek

 Süre: 30 Dakika

 Malzemeler: Flipchart kağıdı ve keçeli kalemler

NASIL UYGULANIR?

- Katılımcılar küçük gruplara bölünür.
 - Oyun sırasında yapılan bütün aktivist yapbozları masa üzerine serilir. Her grup bir aktivist seçer.
 - Daha sonra, gruplar seçtikleri aktivistin yaşam öyküsünü ve yaptıklarını bir kere daha gözden geçirir. İpucu kartlarında yazılanlara katkı yapmak üzere kısa bir internet araştırması da yapılabilir.
 - Söz konusu aktivistin yaşam öyküsü ve mücadelesinden yola çıkarak baş etmeye çalıştığı “Üzerinde (Uygulanan) Güç”ün kendini gösterme biçimleri üzerine konuşulur. Her grup seçtiği aktivistin “Görünen”, “Gizlenen” ve/ya “Görünmez” güçle ve/veya bunların hangileriyle nasıl mücadele ettiğini irdeler ve flipchart kağıda notlar alır.
- “Üzerinde (Uygulanan) Güç” kavramı ve bunun kendini gösterme şekilleri olan “Görünen”, “Gizlenen” ve “Görünmez” güç türlerinin tanımları için bkz. *Güç Kavramını Yeniden Düşünelim*.
- Küçük grup çalışmaları tamamlandığında büyük grupta buluşulur. Her grup sırayla söz alır ve seçtiği aktivistin hayatı ve yaptıklarıyla ilgili kısa bir bilgi paylaştıktan sonra bu kişinin Görünen, Gizlenen ve Görünmeyen Güç'lerle olan mücadelesine dair tespitlerini paylaşır. Diğer katılımcıların da yorumları ve katkıları alınır.

Grupların hepsi paylaşımlarını yaptıktan sonra, yeterli zaman varsa etkinlik bir tur daha uygulanır.

Böylece aktivistlerin yaşam öyküleri ve mücadeleleri daha yakından tanınmış olur.

OTURUM 3: GÜCÜMÜZ VAR!

Amaç:

- Kendi eylemlerimizde kullandığımız güç çeşitlerini fark etmek
- “Birlikte Güç”, “Yapma/Eyleme Gücü” ve “İç Güç/Kudret” kavramsallaştırmaları üzerinde düşünmek ve örneklerle somutlaştırmak

Süre: 45 Dakika

Malzemeler:

- Post-it
- Flipchart kağıdı veya yazı tahtası
- Keçeli kalem veya tahta kalem

Ön Hazırlık:

Kolaylaştırıcı iki Vaka-Eylem kartı seçer ve her biri için 4-5 eylem önerisi bulur. Etkinliği tanıtırken bu eylem önerilerini sunar ve bunların yukarıda sayılan güç çeşitlerinden hangilerine tekabül ettiğini belirterek yapılacak çalışmayı örneklendirir.

NASIL UYGULANIR?

 Alanda bulunan yazı tahtası veya flipchart kağıdı, “Birlikte Güç”, “Yapma/Eyleme Gücü” ve “İç Güç/Kudret” başlıklarını taşıyan üç sütuna bölünür.

 Katılımcıların oyun sırasında kullandıkları Vaka-Eylem kartları ayrılır, bir tanesi seçilir ve yüksek sesle okunur.

 Katılımcılar söz alarak vakada tasvir edilen duruma karşı, hak temelli bir yerden harekete geçmek üzere eylem önerileri getirir. Hem oyun sırasında sunulan eylem önerileri hatırlanır hem de yeni eylem önerileri geliştirilir. Ardından bu eylemlerin her biri kısa notlar şeklinde birer post-it’e yazılır.

 Söz almak isteyen katılımcılar bir post-it’te özetlediği eylemi okur ve söz konusu eylemin sütunlardaki güç çeşitlerinden hangisine tekabül edebileceğine dair yorumunu paylaşır. Grup hep beraber düşünür ve tartışır; nihai karara uygun olarak post-it ilgili sütuna yapıştırılır.

Tartışmaların ilerleyişine göre, eğer ihtiyaç duyulursa güç çeşitlerinin yazıldığı sütunlardan oluşan şablon yerine, yeni ve yaratıcı kümeleme ve ilişkilendirme şablonları oluşturulabilir. Burada aslen amaçlanan, önerilen eylemlerin hangi güç türleriyle ilişkilendirilebileceğini görebilmektir. Güç türlerinin birbiriyle olan kesişimleri de bu çalışmada kendini gösterebilir.

 Bir diğer adım olarak, söz konusu vakaya karşı geliştirilen eylemlerin birbiriyle ilişkisi konuşulabilir, eylemleri kümelemek ve birbirlerini nasıl destekliyor olabilecekleri üzerine tartışmak, hayatta karşımıza çıkan sorunlarla baş etmek veya onlara çözümler üretmek üzere geliştirilecek eylemsellik biçimlerinin birbiriyle olan etkileşimlerini görebilme becerisini geliştirir, böylece eyleme geçmeye dair bir itici güç oluşturur.

Etkinlik için ayrılmış olan süreye bağlı olarak oyunda yer alan tüm Vaka-Eylem kartları için bu çalışma uygulanabilir.

Bu çalışma sayesinde bir yandan güç çeşitleri tartışılmış, bir yandan da tartışılan her vaka için eylem repertuarı zenginleştirilmiş olur. Bu etkinlikte amaç, “Üzerinde (Uygulanan) Güç”e karşı ister tek başına ister bir birliktelik içinde olsun, yaratıcı bir şekilde nasıl cevap verilebileceği, nelerin mümkün ve yapılabilir olduğuna dair bir ufuk çizilebilir.

ALTERNATİF / EK UYGULAMA:

Bu etkinlik katılımcı sayısı gözetilerek bütün katılımcılarla birlikte veya küçük gruplar halinde uygulanabilir.

Katılımcılar iki gruba ayrılır. Aynı vaka tüm gruba yüksek sesle okunur.

Her grup kendi içinde tartışır, eylem önerileri düşünür ve her eylemi bir post-it'e yazar.

Her iki grubun katılımcıları post-it'leri ilgili sütunlara yapıştırır.

Daha sonra kolaylaştırıcı post-it'lerde yazan eylemleri okur ve büyük grupta herkes yorum ve katkılarını paylaşır. Tartışma sonunda ilişkili bulunduğu güç türüne göre post-it'in yeri değiştirilebilir.

Eylemin birden fazla güç türüyle ilişkilendirildiği durumda kesişim kümeleri yaratılabilir, aynı eylem yeni bir post-it'e daha yazılarak ilgili tüm güç çeşitlerinin altına yerleştirilebilir veya yeni bir ilişkilendirme şablonu yaratılabilir.

Eylem önerilerinin “birlikte güç”, “yapma etme gücü” ve “iç güç/kudret” ile ilişkilendirilmelerinin dağılımına bakıldığında boş kalan veya görece zayıf kalan bir sütun varsa, grup bu güç çeşidine tekabül edecek daha fazla eylem önerisi geliştirmeye davet edilebilir.

OTURUM 4: AÇIK ALAN TARTIŞMASI

Amaç:

- Oyunda oynanmış olan soru kartlarında öne çıkarılan konularda derinleşmek
- Oyuncuların Hepimize Sorular Duvarı veya Kendime Notlar Kağıdı'na aldıkları notları veya soruları hep birlikte tartışabilmeleri için alan yaratmak

Süre: 75-90 Dakika

Malzemeler:

- Flipchart kağıdı
- Keçeli kalemler ve tahta kalem

Ön Hazırlık:

Bu etkinlikte Açık Alan Teknolojisi adıyla bilinen yöntemin basitleştirilmiş ve kısmen değiştirilmiş bir versiyonu uygulanacaktır.⁹

Kolaylaştırıcı ve katılımcılar 2 flipchart kağıdını birleştirerek veya büyük bir yazı tahtası kullanarak 8 boş kareden oluşan bir matris oluştururlar.

Bu matriste bulunan her bir boş kareye bir katılımcı bir konu veya soru yazarak yapıştıracaktır.

Hep Beraber Projesi Açılış Toplantısı'nda kullanılmış olan bu yöntem için hazırlanan matrisin görseli Ek Malzemeler'de örnek olarak sunulmuştur.

NASIL UYGULANIR?

Bu oturum, oyun sırasında yeterince derinleşilemeyen, üzerine daha uzun konuşma ihtiyacı duyulan konuların ele alınması için tasarlanmıştır.

Oyuncular, oyun sırasında Hepimize Sorular Duvarı'na yapıştırdıkları sorulara ve tartışmak istedikleri konulara yeniden bakmaya, Kendime Notlar Kağıdı'na yazdıkları başlıkları, temaları gözden geçirmeye davet edilir.

Katılımcılar 5 dakika bireysel olarak düşünür, isteyen katılımcılar önemli bulduğu ve grup olarak tartışmayı isteyeceği bir konuyu belirler. Konuyu oyun kartında formüle edildiği şekilden ziyade kendisinin tartışmak istediği hatları öne çıkararak yeniden formüle eder ve büyük bir post-it'e yazar. Hazır olan katılımcı, sorusunu veya tartışmak istediği konuyu, post-it'e yazdığı şekliyle yüksek sesle okur ve istediği boş bir kareye yapıştırır.

Duvardaki Açık Alan Matrisi'nde bulunan tüm boş kareler bu şekilde tartışma konuları ile doldurulur. İlk harekete geçen 8 kişinin konuları matristeki yerini almış olur. Tüm katılımcılar duvarda asılı olan matrisin önüne gelerek hangi konuların yazılmış olduğuna bir kere daha bakar ve hangilerini tartışmak istediğine karar verir.

(9) Yöntemin kapsamlı uygulamaları çeşitli versiyonlar şeklinde farklı amaçlarla kullanılmaktadır. Bir örneği için bkz. [https://openspaceworld.org/wp2/what-is/turk/#:~:text=A%C3%A7%C4%B1k%20Alan%20Teknolojisi%20\(AAT\)%20bir,konular%20%C3%BCzerinde%20%C3%A7al%C4%B1C5%9Fmalar%C4%B1na%20yard%C4%B1mc%C4%B1%20olur](https://openspaceworld.org/wp2/what-is/turk/#:~:text=A%C3%A7%C4%B1k%20Alan%20Teknolojisi%20(AAT)%20bir,konular%20%C3%BCzerinde%20%C3%A7al%C4%B1C5%9Fmalar%C4%B1na%20yard%C4%B1mc%C4%B1%20olur)

 Öncelikle matrisin birinci satırında bulunan 4 konu, mekanın 4 farklı köşesinde tartışılacaktır. Matristeki karelerde belirtilen numaralara göre, çalışma alanında 4 nokta belirlenir. Tartışma konusu öneren her katılımcı kendi sorusunun tartışılması için belirlenen noktaya gider. Not almak üzere bir flipchart kağıdı alır. Diğer katılımcılar, söz konusu 4 konu içinden hangisini tartışmak istiyor ise, o konu için belirlenen noktada buluşur. Tartışma için 30 dakika süre verilir. Bir tartışma grubu konuyu ele alır, flipchart kağıdı üzerine tartışmaya dair notlar alınır, istenirse yaratıcı çizim ve grafiklerle desteklenir.

Soruları yazan ve tartışma masalarının sorumlusu olan katılımcılar dışında diğer katılımcılar, verilen 30 dakika içinde isterse, yer değiştirebilir ve diğer tartışmalara katılabilir. Tartışmalara katılmak istemeyen katılımcılar olursa, sessiz ve bireysel bir düşünme ve dinlenme süresi kullanabilir.

Bazı tartışma masalarında az kişi bulunması, diğerlerinde çok kişi bulunması sorun teşkil etmez. Tartışma masasını açan kişi tek başına dahi kalsa, düşüncelerini flipchart'a not alır.

 Daha sonra matrisin ikinci satırındaki karelere yapıştırılmış olan sorular/konular için de aynı süreç uygulanır. Bunun için de 30 dakika süre kullanılır.

 Tartışmalarda öne çıkan konular, anahtar sözcükler ve çözülmemiş sorular flipchart kağıtları üzerine serbest şekilde not alınır, isteyenler flipchart'lara yaratıcı ve sanatsal unsurlar ekleyebilirler. Her iki tartışma turu tamamlandıktan sonra, tüm grup bir çemberde buluşur.

 Tartışma masalarının sorumlusu olan, yani tartışmaları açan katılımcılar sırayla flipchart'larını bir duvara yapıştırarak veya göstererek kısa sunumlar yapar. Hangi soruyu/konuyu nasıl gündeme getirmişti ve o çerçevede neler tartışıldı, tartışmaya devam edilme ihtiyacı olan konular var mı gibi temalar tüm grupta paylaşılmış olur. Büyük gruptan yorum ve katkılar alınır.

Bu etkinlik, Değişim İçin Oyna Kutu Oyunu'nda gündeme getirilen ancak, oyun dinamiği nedeniyle yeterince tartışılmayan konuların ele alınması için keyifli ve çoklu tartışma alanları sunması bakımından tamamlayıcı bir oturum olarak önerilmektedir.

Oyun sonrası için önerilen tüm etkinlikler oyunun çeşitli öğeleri etrafında derinleşme imkanları sunabilmek için tasarlanmıştır. Değişim İçin Oyna Programı kolaylaştırıcıları, oyunun dinamiği ve katılımcıların ihtiyacına göre kendi tasarladığı derinleşme oturumlarını önerebilir.

KAPATIRKEN

Değişim İçin Oyna eğitim programının sonunda, tüm deneyimi değerlendirmek üzere, atölyenin amaçlarına göre bir genel değerlendirme oturumu tasarlanır. Bunu da hem süreci yani deneyimin tümünü, hem de içerikleri değerlendirmeye yönelik olarak kurgulamak tavsiye edilir.

Bu değerlendirmenin bir noktasında hem kutu oyununu hem de bu önerilen öğrenme deneyimini katılımcıların kimlerle, nasıl, nerelerde uygulama ve çoğaltma motivasyonları olduğu, oyunun yürütücüsü olabilmek için neye ihtiyaç duyacakları, başka hangi konularda kendilerini geliştirmek isteyebilecekleri konuşulur. Eğer kurumlarındaki ekipleriyle, gönüllüleriyle ve/veya farklı yararlanıcı gruplarıyla oyunu uygulamak isterlerse, bunun için nasıl bir desteğe ve yapıya gereksinim olabileceği katılımcılarla tartışılır. Değişim İçin Oyna'nın değişimi çoğaltma potansiyellerini işbirliği içinde geliştirmekte katılımcılara destek verilir.

KÜNYE

Fikir Geliştirme ve Konsept

Beril Sönmez
Birol Mertol
Birte Gooßes
Ekin Su Birinci
Gabriele Koné
Gökhan Fidan
Kader Ataş
Meltem Büyükmavi
Yelda Şimşir

İçerik Geliştirme ve Metinler

Aiko Takahashi
Anabell Specht
Beril Sönmez
Birol Mertol
Birte Gooßes
Cuso Ehrich
Ekin Su Birinci
Gabriele Koné
Gökhan Fidan
Janine Ulbrich
Kader Ataş
Karima Benbrahim
Meltem Büyükmavi
Nil Delahaye
Sarah Navarro
Yelda Şimşir

Oyun Geliştirme Danışmanı

Johanna Janiczewski (Tiny Crocodile Studios)

İçerik Danışmanlığı

Nil Delahaye
Nurêy Özer

Grafik Tasarım

Asiye Karabulut
Esra Göksu
Larissa Wunderlich

Koordinasyon ve Uygulama

Beril Sönmez
Birte Gooßes
Ekin Su Birinci

Çeviri

Bora Şahin
Mehmet Barış Albayrak
Özgür Bircan

Teşekkürler

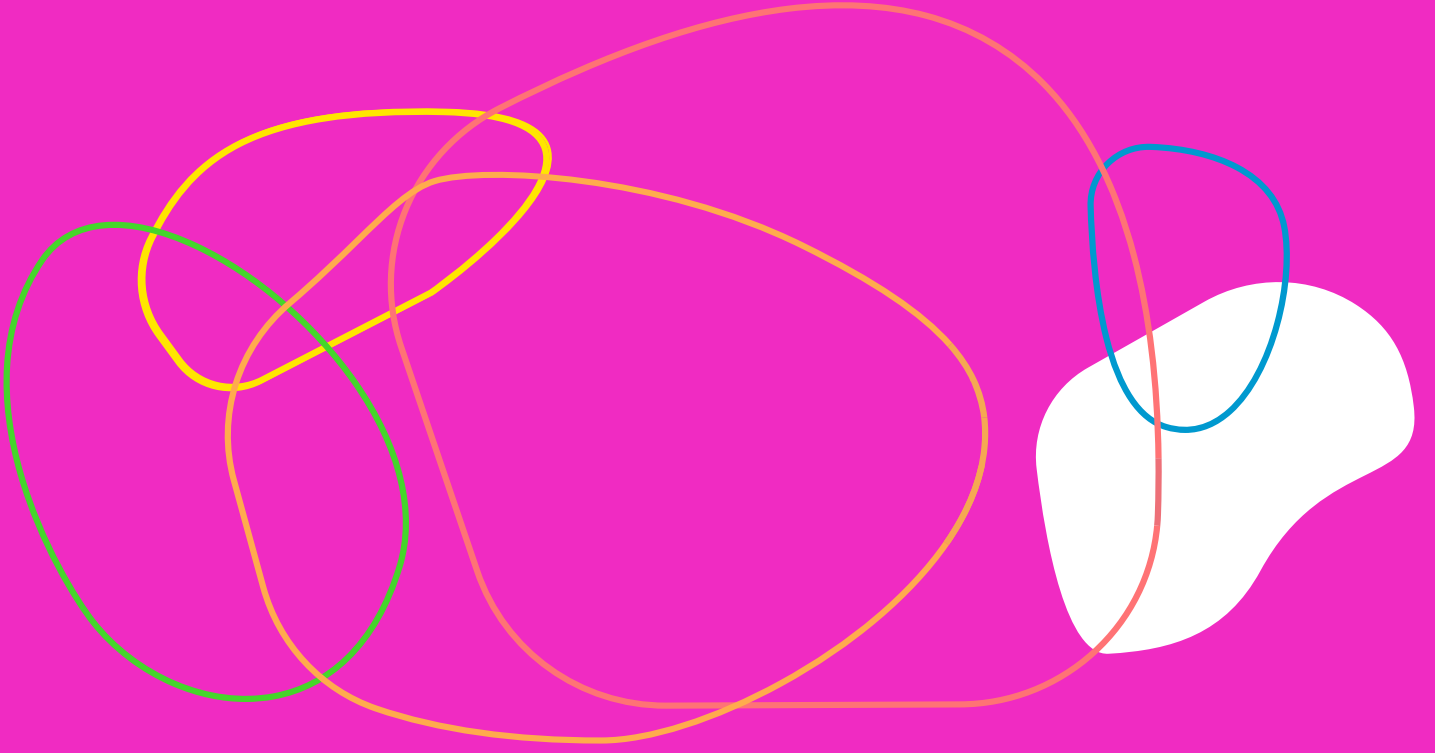
Asena Günal, Özgür Bircan, Berfin Balık ve Arican Parker'e kutu oyunu ve içeriklerin son haline getirilmesinde verdikleri destek için ve pilot uygulamaların bütün katılımcılarına bizlerle beraber oyunun geliştirilmesine katkı sundukları için teşekkür ederiz.

DEĞİŞİM İÇİN OYNA EĞİTİM PROGRAMI LİSANS VE TELİF HAKLARINA DAİR YASAL UYARI

Değişim İçin Oyna Eğitim Programı CC BY-NC-ND 4.0 lisansına dahildir.

Değişim İçin Oyna Eğitim Programı aŐađıda belirtilen Őartlar altında çoğaltılıp yayılabilir:

- Eğitim programı içeriklerini kullanılırken, oğaltılırken, paylaşılrken künnyede adı geçen kişi ve kurumlara (lisansörlere) atıfta bulunulmalıdır.
- Eğitim programının kullanımı sırasında künnyeye atıfta bulunulmalı, program üzerinde deđiŐlik yapılrp yapılmadığı mutlaka belirtilmelidir.
- Değişim İçin Oyna Eğitim Programı hiçbir koŐul altında ticari amaçlarla kullanılamaz, çoğaltılamaz ve paylaşılamaz.
- Eğitim programı üzerinde deđiŐlik yapılır, deđiŐtirilir, düzenlenirse programın değiştirilmiş hali çoğaltılamaz, dağıtılamaz ve yayılamaz.
- Lisansın izin verdiği herhangi bir uygulamayı başka bir kiŐiye yasal olarak yasaklayan ek hükmeler veya teknik prosedürler kullanılamaz.
- Künnyede adı geçen kişi ve kurumlar lisans Őartlarına uyduğunuz sürece bu haklarınızı iptal edemez.
- Daha fazla bilgi için projenin internet sayfası üzerinden veya Anadolu Kültür internet sayfası üzerinden bizlerle iletişim kurabilirsiniz.

MÜLTECİ DESTEĞİ ALANINDA ALMANYA-TÜRKİYE ORTAKLIK İNİSİYATİFİ II
ALL TOGETHER / HEP BERABER / ALLE ZUSAMMEN